

Міністерство освіти та науки України
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧНІВ, ЯКІ
ЗДОБУВАЮТЬ ОСВІТУ ЗА ДИСТАНЦІЙНОЮ ФОРМОЮ**

студентки II курсу
групи МОСПм-1-24-1.4д
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Гурікової Катерини Олегівни
Науковий керівник:
Петрочко Жанна Василівна, доктор
педагогічних наук, професор

Київ – 2025

АНОТАЦІЯ

Гурікова К.О. Соціально-педагогічна підтримка учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Магістерська робота за спеціальністю 231 Соціальна робота за освітньою програмою 231.00.03 «Моніторинг і оцінка соціальних програм». – Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, Київ, 2025.

У першому розділі розглянуто сутність та особливості соціально-педагогічної підтримки, проаналізовано сучасні наукові дослідження з даної проблеми, а також узагальнено вітчизняний та зарубіжний досвід у сфері підтримки учнів в умовах дистанційного навчання. У другому розділі дослідження представлено організацію та методи соціально-педагогічної підтримки в дистанційному форматі, описано методiku емпіричного дослідження, результати оцінки стану соціально-педагогічної підтримки учнів та розроблено методичні рекомендації щодо її вдосконалення.

Ключові слова: соціально-педагогічна підтримка; дистанційне навчання; учні; методи підтримки; освітній процес; адаптація; педагогічна діяльність.

ANNOTATION

Hurikova K.O. Social and Pedagogical Support of Students Receiving Education in a Distance Learning Format – Qualification scientific work in manuscript form.

Master's thesis in the specialty 231 Social Work, educational program 231.00.03 "Monitoring and Evaluation of Social Programs" – Faculty of Psychology, Social Work and Special Education, Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, 2025.

The first chapter examines the essence and features of social and pedagogical support, analyzes modern scientific research on this issue, and summarizes both domestic and foreign experience in supporting students in distance learning conditions. The second chapter presents the organization and methods of social and pedagogical support in the distance learning format, describes the methodology of the empirical study, presents the results of the assessment of the state of social and pedagogical support for students, and develops methodological recommendations for its improvement.

Keywords: social and pedagogical support; distance learning; students; support methods; educational process; adaptation; pedagogical activity.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧНІВ, ЯКІ ЗДОБУВАЮТЬ ОСВІТУ ЗА ДИСТАНЦІЙНОЮ ФОРМОЮ, ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА	8
1.1. Сутність та особливості соціально-педагогічної підтримки	8
1.2. Соціально-педагогічна підтримка учнів у дистанційному навчанні: аналіз сучасних досліджень	16
1.3. Вітчизняний та зарубіжний досвід соціально-педагогічної підтримки в умовах дистанційного навчання	26
Висновки по першому розділу	33
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧНІВ У ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ	36
2.1. Методика емпіричного дослідження соціально-педагогічної підтримки учнів в умовах дистанційного навчання	36
2.2. Стан соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою	46
2.3. Методичні рекомендації щодо вдосконалення соціально-педагогічної підтримки учнів у дистанційному навчанні	68
Висновки по другому розділу	73
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	86

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасному суспільстві дистанційна форма навчання стає невід'ємною частиною освітнього процесу, особливо з огляду на вимоги часу, що викликані пандемією COVID-19, військовими діями та іншими факторами, які обмежують можливість очного навчання. Соціально-педагогічна підтримка учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою, набуває особливого значення, оскільки забезпечення якісної освіти та благополуччя учнів в умовах дистанційного навчання є важливим завданням сучасної педагогіки та соціальної роботи.

За даними Міністерства освіти і науки України, у 2023 році понад 30% учнів середніх шкіл перебували на дистанційному навчанні. Збільшення кількості учнів, які опановують знання в дистанційному форматі, висвітлює значні виклики, зокрема в соціально-психологічній адаптації, мотивації до навчання, організації ефективної комунікації між учнями, вчителями та батьками. Одним з головних завдань є забезпечення умов, які сприятимуть збереженню та зміцненню психічного та фізичного здоров'я учнів, їхньому особистісному розвитку та успішній соціалізації.

Міжнародний досвід, зокрема дослідження ЮНЕСКО та ЮНІСЕФ, вказує на те, що учні, які навчаються дистанційно, потребують особливої підтримки для збереження академічної мотивації та уникнення соціальної ізоляції. В українському контексті важливим аспектом є також забезпечення рівного доступу до освіти, що стає особливо актуальним в умовах обмежених ресурсів та технічних можливостей окремих сімей. Законодавча база України, зокрема Закон України «Про освіту» (від 05.09.2017 року №2145-VIII) [14] та Закон України «Про соціальні послуги» (від 17 січня 2019 року № 341-IX) [16], передбачає надання підтримки учням, які опановують знання за дистанційною формою, однак практичне впровадження цих положень ще потребує вдосконалення.

Розробка і впровадження ефективної моделі соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою, є пріоритетним завданням для забезпечення якості освіти та благополуччя учнів. Науковці, такі як І. Албул [1], В. Бабкова [2], О. Безпалько [3], К.Бейник, Н. Єсіна [4] та інші, у своїх працях досліджували різні аспекти дистанційного навчання, його вплив на дітей та підлітків, а також роль соціальних педагогів у підтримці освітнього процесу. Проте аналіз літературних джерел свідчить про недостатню кількість досліджень, спрямованих на розробку комплексних підходів до соціально-педагогічного супроводу учнів, які навчаються дистанційно, особливо в умовах кризи та відсутності стабільності.

Таким чином, актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю розробки ефективних методик і стратегій соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою, для підвищення якості освітнього процесу, збереження психічного здоров'я учнів та забезпечення їх успішної соціалізації.

Актуальність проблеми обумовили вибір теми магістерського дослідження: *«Соціально-педагогічна підтримка учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою»*.

Об'єкт дослідження: соціально-педагогічна підтримка учнів.

Предмет дослідження: особливості, форми та методи соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою.

Мета дослідження – на основі вивчення проблеми соціально-педагогічної підтримки учнів визначити особливості, форми та методи соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою.

Мета передбачає реалізацію таких завдань дослідження:

1. Розкрити сутність поняття «соціально-педагогічна підтримка» та визначити особливості цього процесу.

2. Проаналізувати сучасні дослідження та досвід організації соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою.

3. Розробити методику емпіричного дослідження та з'ясувати стан соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою.

4. Розробити методичні рекомендації щодо вдосконалення соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою.

Методи дослідження: теоретичний аналіз наукових джерел та нормативно-правової бази щодо проблеми соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою; узагальнення теоретичних даних щодо методики соціально-педагогічної підтримки учнів; визначення основних понять дослідження; систематизація інформації щодо методик, діагностичного інструментарію вивчення соціально-педагогічної підтримки учнів; узагальнення знань та практичного досвіду для розробки рекомендацій щодо соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою.

Експериментальна база дослідження. Експериментальне дослідження було проведено на базі освітньої платформи Just School (EdTech-екосистеми для організації та супроводу шкільного навчання). Посилання: <https://justschool.me>.

Апробація результатів дослідження. Результати даного магістерського дослідження пройшли апробацію на наступних конференціях: Студентська науково-практична онлайн конференція «перші кроки в науку», Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 6 листопада 2025 року; Міжнародна науково-практична конференція «Глобальні виклики та міждисциплінарні рішення: наука, освіта і суспільство в епоху змін», в м. Стенфорд, США, 1 жовтня 2025 року.

Публікації:

1. Гурікова К. О. Соціально-педагогічна підтримка учнів у дистанційному навчанні: аналіз сучасних досліджень. *International Scientific and Practical Conference “Global Challenges and Interdisciplinary Solutions: Science, Education, and Society in an Era of Change”*: Book of abstracts (Stanford, USA, 1 Oct. 2025). Stanford: Golden Quill Publishing, 2025. — С. 127–129.
2. Гурікова К. О. Соціально-педагогічна підтримка учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою. *Наукові здобутки студентів Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти. Спецвипуск. Магістерські дослідження: електронний збірник наукових праць студентів*. Київ: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2025. С. 164–166.

РОЗДІЛ 1

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧНІВ, ЯКІ ЗДОБУВАЮТЬ ОСВІТУ ЗА ДИСТАНЦІЙНОЮ ФОРМОЮ, ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

1.1. Сутність та особливості соціально-педагогічної підтримки

У сучасному суспільстві, що характеризується інтенсивними соціальними змінами, політичними кризами і зростанням вимушеної міграції, особливої актуальності набуває питання забезпечення повноцінного розвитку дітей та молоді. У цьому контексті концепт «соціально-педагогічна підтримка» стає ключовим для науковців і практиків, адже поєднує в собі як освітній, так і соціальний аспекти допомоги дитині. Згідно з дослідженнями О. Безпалько, під соціально-педагогічною підтримкою розуміється «система заходів, спрямованих на створення сприятливих умов для реалізації особистісного потенціалу дитини, формування в неї навичок успішної соціалізації та ефективної самореалізації» [3, с. 37].

Один із фундаментальних постулатів соціально-педагогічної підтримки полягає в тому, що кожна дитина має індивідуальні потреби, зумовлені особливостями її психофізичного розвитку, життєвими обставинами, культурним та соціальним середовищем [22, с. 80]. Зокрема, у ситуації, коли діти перебувають у складних життєвих умовах (зокрема, вимушене переселення, сирітство, проживання на лінії розмежування чи в зонах екологічного лиха), саме соціально-педагогічна підтримка дозволяє зберегти цілісність особистості, запобігає девіантній поведінці та сприяє повноцінній інтеграції в суспільство.

Історично ідеї соціально-педагогічної допомоги та опіки прослідковуються ще від часів античності, коли держава, релігійні установи та громади надавали підтримку найбільш вразливим верствам населення (сиротам, хворим, людям похилого віку). У новітній час розвиток соціальної педагогіки пов'язують із працями німецьких науковців XIX століття

(П.Наторп, Г. Кершенштайнер), котрі заклали основи розуміння взаємодії «дитина – суспільство – освіта». У подальшому радянська (А. Макаренко, В.Сухомлинський) і західна (Дж. Дьюї, К. Роджерс) педагогічні школи внесли вагомий вклад у переосмислення підходів до виховання та підтримки дітей у важких життєвих ситуаціях.

В українській науковій традиції феномен соціально-педагогічної підтримки розкрито у працях Р. Вайноли [12], О. Безпалько [3], М. Соляник [33], які розглядають діяльність соціального педагога як цілісну систему соціально-виховних, реабілітаційних, консультативних та профілактичних заходів. Підкреслюється, що соціально-педагогічна підтримка має міждисциплінарний характер, адже вимагає знань і навичок у галузі психології, соціології, правознавства, медицини тощо.

Варто відзначити, що в західній науковій літературі існує наголос на екологічних моделях розвитку дитини, згідно з якими підтримка має забезпечуватися на різних рівнях: сімейному, шкільному, громадському та державному. Такий системний підхід сприяє виробленню більш комплексних та гнучких форм допомоги, що є особливо затребуваним у кризових умовах (військові дії, біженство, пандемія) [41, с. 28].

Важливо розглянути ключові підходи до соціально-педагогічної підтримки. Так, особистісно орієнтований підхід передбачає фокус на індивідуальних характеристиках особистості: його здібностях, інтересах, цінностях і потребах [30, с. 81]. Така модель підтримки розглядає, зокрема, дитину не як об'єкт виховного впливу, а як рівноправного суб'єкта співпраці. Роль соціального педагога тут полягає в тому, щоб створити для дитини умови розвитку, максимально враховуючи її особистісний досвід та соціальний контекст.

В основі діяльнісно-компетентнісного підходу – ідея формування в особистості ключових компетентностей через практичну діяльність, проекти, інтерактивні завдання, що забезпечують гармонійне поєднання теорії та практики [13, с. 179]. Соціально-педагогічна підтримка, реалізована крізь

призму цього підходу, допомагає дитині здобути не лише знання, а й практичні навички самостійного вирішення проблем, спілкування, критичного мислення, командної роботи. Це особливо актуально в дистанційному форматі, коли можливості безпосереднього «живого» контакту обмежені.

Ресурсно-орієнтований підхід базується на виявленні і розвитку внутрішніх та зовнішніх ресурсів, якими вже володіє дитина чи її оточення (сім'я, громада). Відповідно до цієї концепції, завданням соціального педагога є допомогти учню і його родині ідентифікувати та ефективно використовувати власні можливості – від психологічних (самооцінка, мотивація, стресостійкість) до матеріально-технічних (доступ до Інтернету, навчальних платформ, контакт з волонтерськими організаціями тощо) [36, с. 85].

Також на основі узагальнень українських та зарубіжних досліджень можна виокремити кілька основних *функцій* соціально-педагогічної підтримки:

- виховна (педагогічна): організація освітнього процесу та корекційно-розвивальної роботи, спрямованої на формування необхідних знань, умінь і навичок;
- соціальна адаптація: допомога у пристосуванні до нових умов (нова школа, інша громада, дистанційна форма навчання), враховуючи особливості ментального та соціокультурного середовища;
- захисна (правова): захист прав дітей, надання консультацій щодо соціальних пільг, допомога в отриманні правових консультацій, медичних послуг тощо;
- профілактична: запобігання різним формам девіантної поведінки, конфліктам, кібербулінгу, психологічному вигоранню;
- консультативно-медіаторна: виступ медіатором між учнем, його родиною, вчителями, адміністрацією школи, соціальними службами, громадськими організаціями.

Важливо приділити увагу методам дослідження у сфері соціально-педагогічної підтримки. Вивчення питань соціально-педагогічної підтримки спирається на різноманітний арсенал методів дослідження.

Теоретичні методи:

- аналіз та синтез наукових джерел: застосовується для визначення ключових понять, формулювання гіпотез, виявлення закономірностей та узагальнення досвіду [11, с. 8];

- порівняльно-історичний метод: надає можливість розглянути еволюцію ідей соціально-педагогічної підтримки з урахуванням конкретних історичних епох та соціально-економічних умов.

Емпіричні методи:

- анкетування, опитування, інтерв'ю: дозволяють отримати кількісні та якісні дані про ставлення учнів, батьків, педагогів до програм соціально-педагогічної підтримки, визначити рівень задоволеності навчальним процесом у дистанційному форматі [18, с. 83];

- спостереження: під час очних або онлайн-занять дає змогу виявити типові труднощі у взаємодії учня з педагогом і однолітками;

- тестування: психологічні тести (наприклад, визначення рівня тривожності, самооцінки, соціальних навичок) і діагностичні методики (діагностика мотивації навчання, комунікативних здібностей).

Експериментальні методи:

- формувальний експеримент: передбачає введення спеціальних програм чи технологій соціально-педагогічної підтримки й оцінювання їх впливу на результати навчання, соціалізацію, емоційний стан дітей;

- порівняльні експерименти: порівняння результатів між експериментальними (де запроваджено програму) і контрольними групами учнів дає можливість визначити ефективність тих чи інших інтервенцій.

Статистичні методи обробки даних:

- кореляційний аналіз: дозволяє виявити зв'язки між рівнем соціально-педагогічної підтримки (незалежна змінна) та рівнем академічної успішності, тривожності чи соціальної адаптації (залежні змінні);

- регресійний аналіз: використовується для прогнозування, як різні фактори (вік дитини, тип сім'ї, наявність травматичного досвіду переселення) впливають на ефективність підтримки;

- методи описової статистики (середні, відсотки, дисперсія) – для узагальнення результатів опитувань і тестувань.

В публікації К. Бейник та Н. Єсіної наголошується на важливості змішаних методів, що дозволяють поєднати глибоку якісну інтерпретацію із надійною кількісною перевіркою гіпотез, дають змогу виявити суб'єктивний досвід учнів, їхніх батьків та педагогів у контексті онлайн-навчання й одночасно оцінити масштаб проблеми статистично [4, с. 113].

Соціально-психологічний портрет учнів є важливою складовою при аналізі умов і можливостей здійснення соціально-педагогічної підтримки. Він дозволяє не лише охарактеризувати індивідуально-психологічні особливості школярів, а й простежити вплив соціального середовища на їхню навчальну та позанавчальну діяльність, рівень адаптації в колективі та загальний психоемоційний стан.

Формування соціально-психологічного портрета учня ґрунтується на комплексному аналізі низки параметрів, що відображають як внутрішній світ дитини, так і умови її соціалізації [19, с. 28].

До основних характеристик, які визначають соціально-психологічний портрет, належать:

1. Соціально-демографічні характеристики. Вік, стать, структура сім'ї, рівень матеріального забезпечення, наявність чи відсутність батьківської підтримки. Ці показники безпосередньо впливають на соціалізацію дитини, формування цінностей і ставлення до навчання. Наприклад, учні з повних сімей зазвичай демонструють вищий рівень впевненості в собі та стабільнішу поведінку.

2. Психологічні особливості. Рівень навчальної мотивації, пізнавальні інтереси, здатність до саморегуляції, особливості уваги та пам'яті, комунікативні здібності. Від цих чинників залежить успішність у навчальній діяльності та рівень залучення до колективних форм роботи.

3. Міжособистісні відносини. Характер спілкування з однолітками, рівень згуртованості учнівського колективу, наявність неформальних лідерів чи груп. Гармонійні відносини у класі сприяють позитивному клімату, тоді як конфлікти чи ізоляція окремих учнів можуть стати підґрунтям для соціально-педагогічного втручання [21, с. 64].

4. Емоційно-вольова сфера. Стійкість до стресів, здатність контролювати емоції, рівень тривожності, емоційна чутливість. Висока тривожність чи емоційна нестабільність негативно позначаються на навчальній діяльності та соціальних контактах, потребуючи додаткової психологічної підтримки.

5. Ціннісні орієнтації та життєві плани. Ставлення до навчання, уявлення про майбутню професію, громадянська та соціальна активність. Усвідомленість життєвих перспектив стимулює відповідальне ставлення до навчання та власного розвитку.

Усі перелічені параметри допомагають визначити, наскільки сприятливими є умови для гармонійного розвитку особистості учня та які напрями соціально-педагогічної підтримки потребують першочергової уваги. Наприклад, у класах, де спостерігається низький рівень навчальної мотивації або міжособистісна напруга, соціальний педагог має зосередитися на створенні сприятливого мікроклімату, розвитку навичок співпраці та формуванні позитивної мотивації.

Значних змін зазнала соціально-педагогічна підтримка у контексті вимушеного переселення. За даними Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, станом на початок 2023 року в Україні було зареєстровано понад 5 мільйонів внутрішньо переміщених осіб. Значна частина цих людей – сім'ї з дітьми шкільного віку, які через збройний

конфлікт або тимчасову окупацію змушені були покинути свої домівки. У зв'язку із цим, особливого значення набула соціально-педагогічна підтримка дітей - ВПО, адже вони часто перебувають у стресовому стані, відчувають тривожність, страхи, можуть стикатися з дискримінацією в новому середовищі [22, с. 82]. Відтак, важливо забезпечити координацію дій між закладами освіти, місцевими органами влади, центрами соціальних служб, громадськими і волонтерськими організаціями, котрі можуть надавати психологічну і матеріальну підтримку; додаткові корекційно-розвивальні та психотерапевтичні заходи (групові тренінги, арт-терапія, музикотерапія, спортивні секції) можуть сприяти швидшій адаптації та зниженню рівня стресу у дітей, які змінили місце проживання.

У дослідженнях А. Гуралюк, присвячених питанням роботи з дітьми - ВПО, акцентується на потребі створення в закладі освіти спеціальної «програми соціальної адаптації», яка б включала не лише консультації з психологом і соціальним педагогом, а й регулярну роботу з батьками чи опікунами, а також із самою шкільною спільнотою (учні, педагоги, адміністрація) [19, с. 69].

Звернемо увагу на особливості організації соціально-педагогічної підтримки у сучасних умовах. Складність і багатовекторність сучасного світу (військові конфлікти, глобальні пандемії, міграційні процеси) визначають нові вимоги до організації соціально-педагогічної підтримки.

Основні особливості соціально-педагогічної підтримки, на які необхідно зважати в сучасних умовах, – це використання цифрових технологій, міждисциплінарна взаємодія, гнучкість і адаптивність, поглиблена робота з батьками та опікунами, формування «цифрової культури» і безпечного онлайн-середовища [12, с. 45].

Використання цифрових технологій передбачає застосування чат-ботів, онлайн-платформ, мобільних застосунків для психологічного консультування та соціальної взаємодії; організація «гарячих ліній» (телефонних та онлайн) із залученням соціальних педагогів, психологів і юристів.

Міждисциплінарна взаємодія – це поєднання зусиль різних відомств (соціальних служб, освітніх департаментів, громадських організацій); налагодження чітких протоколів обміну інформацією між школами, медичними закладами, центрами для ВПО.

Гнучкість і адаптивність виявляється у розробці індивідуальних програм підтримки, що враховують специфіку регіону. Це наявність чи відсутність інтернет-зв'язку, культурні особливості чи досвід перебування в зоні конфлікту; можливість швидкого реагування на кризові ситуації (евакуація, тимчасове призупинення занять, зміна місця проживання).

Поглиблена робота з батьками та опікунами: проведення тренінгів для батьків із цифрової грамотності, основ психологічної підтримки; залучення сім'ї до активної взаємодії з педагогами: батьківські онлайн-збори, регулярне інформування про успіхи та труднощі учнів.

Формування «цифрової культури» і безпечного онлайн-середовища: роз'яснення питань кібербезпеки, захисту персональних даних, кібербулінгу, медіаграмотності; постійний моніторинг емоційного стану дітей, які можуть відчувати перевтому або ізоляцію від реального спілкування.

Таким чином, *соціально-педагогічна підтримка* – багатовимірний процес, що поєднує виховні, психологічні, правові й соціальні аспекти взаємодії з дитиною. У сучасному науковому дискурсі сформувалися різні підходи до розгляду соціально-педагогічної підтримки (особистісно орієнтований, діяльнісно-компетентнісний, ресурсно-орієнтований), які в сукупності дають змогу розробляти ефективні комплексні програми допомоги [24, с. 88]. Функції соціально-педагогічної підтримки (виховна, адаптаційна, захисна, профілактична, консультативно-медіаторна) набувають особливого значення під час дистанційного навчання й роботи з дітьми, які опинилися у кризових обставинах.

Діти-ВПО та інші вразливі категорії населення потребують спеціально розроблених програм підтримки, де особливо актуальним стає технічний та психологічний супровід, а також координація зусиль між державними та

недержавними організаціями. Емпіричні дослідження, кейси та статистичні дані свідчать про ефективність інтеграції соціально-педагогічних технологій у дистанційну освіту, проте залишаються невирішеними питання забезпечення рівного доступу, підготовки кадрів і системного моніторингу результатів. Такий виклад створює теоретичне підґрунтя для подальшого аналізу специфіки соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою, а також дозволяє краще зрозуміти концептуальні рамки, в яких розвивається дана сфера педагогічного знання. Надалі (у підрозділах 1.2 та 1.3) доцільно детальніше розглянути сучасні дослідження, нормативно-правове забезпечення, а також вітчизняний та зарубіжний досвід організації такої підтримки в умовах онлайн-навчання.

1.2. Соціально-педагогічна підтримка учнів у дистанційному навчанні: аналіз сучасних досліджень

У XXI столітті дистанційне навчання набуває статусу однієї з провідних форм здобуття освіти, особливо з огляду на швидкий розвиток цифрових технологій і загальносвітові виклики (пандемії, військові конфлікти, глобальні міграційні процеси). В Україні ця форма навчання активно почала розвиватися після ухвалення низки нормативно-правових актів (накази МОН України про дистанційну освіту від 2020–2022 рр.), а також у зв'язку з необхідністю забезпечити безпеку учнів під час воєнних дій [28].

Повноцінне функціонування дистанційної освіти неможливе без чіткого правового регулювання. Оскільки ця форма навчання має власну специфіку, вона вимагає особливих підходів до організації, управління та контролю якості. В Україні правова основа дистанційної освіти формується поступово, проте багато питань залишаються відкритими та потребують комплексного вдосконалення.

Головними орієнтирами для правового забезпечення є Конституція України, яка гарантує право кожного громадянина на освіту (ст. 53) [17], та

Закон України «Про освіту» [14], що закладає загальні принципи освітньої діяльності, включно з рівністю можливостей і доступністю знань. Значну роль відіграє також Закон України «Про повну загальну середню освіту» [15], де визначено право здобувачів самостійно обирати форму навчання, серед яких передбачено і дистанційний формат. У статті 9 цього закону підкреслюється, що дистанційна освіта може використовуватись як самостійна форма або як елемент змішаного навчання, що дозволяє створювати більш гнучкі моделі організації освітнього процесу.

Варто відзначити й постанови Кабінету Міністрів України, що регулюють діяльність закладів освіти у кризових умовах. Так, під час пандемії COVID-19 було ухвалено низку рішень, які дали можливість швидко перейти на дистанційне навчання, забезпечивши при цьому безперервність освітнього процесу. У подальшому ці норми були адаптовані й до умов воєнного стану.

Перші кроки щодо правового врегулювання дистанційного навчання в Україні були зроблені завдяки листу МОН № 1/9-154 від 11 березня 2020 року, який став базовим орієнтиром для організації освітнього процесу під час карантину. У подальшому Міністерство освіти і науки України затверджувало педагогам методичні рекомендації, розробляло цифрові платформи на кшталт «Всеукраїнської школи онлайн» та підтримувало учасників освітнього процесу нормативно та організаційно [28].

Методична підтримка дистанційного навчання забезпечується через інструктивні матеріали МОН і Державної служби якості освіти, які визначають правила роботи в електронному середовищі, порядок взаємодії учнів і викладачів, а також способи оцінювання результатів навчання онлайн [28].

На рівні місцевих органів управління освітою акцент робиться на технічному забезпеченні шкіл, підключенні до інтернету та підвищенні кваліфікації педагогів. У 2022–2023 роках ухвалено низку рішень, спрямованих на створення надійної цифрової інфраструктури, що забезпечує безперервність навчання навіть за надзвичайних умов.

Хоча дистанційна освіта в Україні розвивається, у цій сфері ще залишаються серйозні правові проблеми (рис. 1.1.).

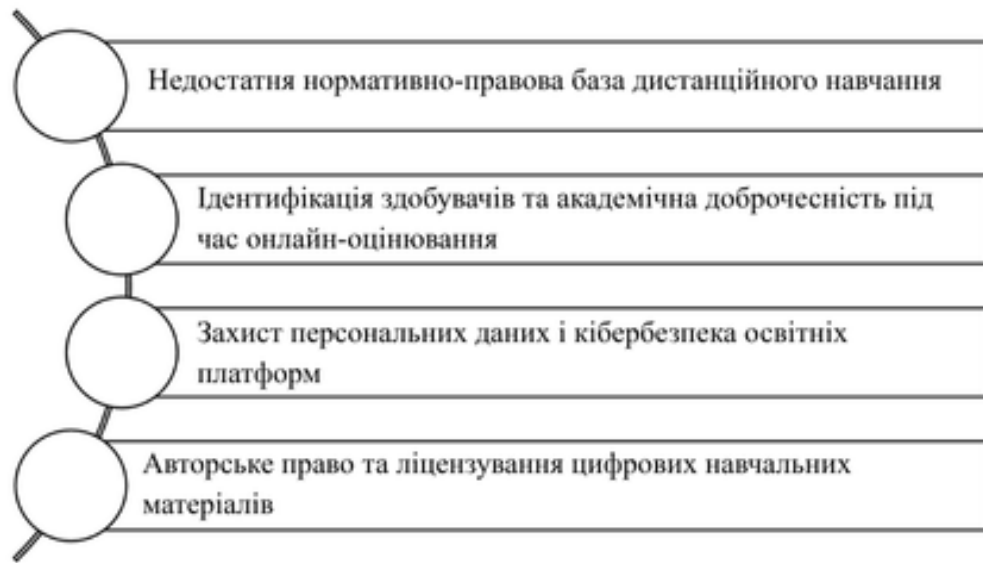

Рис. 1.1. Правові проблеми дистанційної освіти в Україні

Швидкий розвиток технологій і зміни у суспільстві вимагають постійного оновлення нормативно-правової бази та її узгодження з міжнародними стандартами, зокрема рекомендаціями ЮНЕСКО та принципами Європейського простору вищої освіти [32, с. 158]. Хоча фундамент для дистанційного навчання вже створений, його адаптація до сучасних викликів, цифрових інновацій і стандартів якості є необхідною умовою сталого розвитку освіти.

Організація дистанційного навчання потребує ефективного адміністративного та правового регулювання, у якому залучені різні рівні управління – від центральних органів влади до окремих навчальних закладів. Кожен суб'єкт має конкретні функції, повноваження та відповідальність, що дозволяє системно забезпечувати дистанційний освітній процес.

До головних учасників адміністративно-правового регулювання належать державні органи, місцеві органи самоврядування та уповноважені особи і заклади, які реалізують освітню політику. У сфері дистанційної освіти ключовими є:

1. Кабінет Міністрів України (КМУ) – вищий орган виконавчої влади, який визначає державну політику та схвалює стратегічні документи розвитку дистанційного навчання. КМУ ініціює нормативно-правові акти і затверджує основні програми та концепції.

2. Міністерство освіти і науки України (МОН) – головний орган, що керує освітньою сферою. У дистанційній освіті МОН [28]:

- створює та затверджує нормативні документи, методичні рекомендації та інструктивні матеріали;
- координує впровадження дистанційних програм у закладах освіти;
- контролює якість освітнього процесу онлайн;
- встановлює вимоги до електронних освітніх ресурсів.

3. Державна служба якості освіти України (ДСЯО) контролює рівень освітніх послуг, у тому числі дистанційних. Вона перевіряє, чи заклади освіти дотримуються державних стандартів, оцінює ефективність онлайн-навчання та надає поради щодо покращення освітнього процесу [33, с. 75].

4. Інші центральні органи влади, які підпорядковують певні навчальні заклади (наприклад, Міністерство охорони здоров'я, МВС, Міноборони), теж беруть участь у регулюванні дистанційного навчання. Вони визначають специфічні вимоги до освітніх програм і регламентують використання дистанційних технологій для потреб свого відомства.

5. Місцеві органи самоврядування відповідають за реалізацію державної освітньої політики у регіонах. До їхніх завдань належить забезпечення шкіл технікою та інтернетом, координація роботи навчальних закладів і врахування потреб місцевих громад.

6. Заклади освіти (школи, ліцеї, коледжі, університети) організовують дистанційне навчання на практиці. Вони коригують програми, використовують онлайн-платформи та налагоджують взаємодію між учасниками освітнього процесу. Керівники закладів відповідають за технічне, кадрове та методичне забезпечення навчання, а також за дотримання законодавства.

7. Вчителі та викладачі – безпосередні учасники дистанційного навчання. Вони застосовують цифрові інструменти, готують навчальні матеріали та підтримують зв'язок із учнями. На них також покладається контроль за дотриманням академічної доброчесності та розвиток цифрової культури серед здобувачів освіти [34, с. 88].

Соціально-педагогічна підтримка учнів у дистанційному навчанні є актуальним предметом багатьох наукових досліджень. Зокрема, у публікаціях, розміщених на онлайн-платформі «Науково-фахові видання України», все частіше зустрічаються статті та дисертаційні дослідження, присвячені організації дистанційної освіти в середній школі. Більшість із них фокусується на:

- педагогічних технологіях (методиках і засобах подання навчального контенту, використанні віртуальних платформ та інтерактивних сервісів, застосуванні змішаного навчання);
- організаційно-управлінських аспектах (ролі адміністрації школи, взаємодії з місцевими органами влади, співпраці з ІТ-компаніями тощо);
- психологічній підтримці в умовах онлайн-навчання (технології наставництва, тьюторингу, методи збереження психологічного здоров'я учнів).

Водночас, як свідчить аналіз роботи А. Боярська-Хоменкої та А. Денисенко [10], питання соціально-педагогічної підтримки висвітлено переважно частково, у межах загальних підрозділів про «виховну роботу» та «психологічне консультування». Глибокі, комплексні дослідження, що детально б розкривали особливості соціально-педагогічного супроводу учнів (зокрема дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах, або учнів з інвалідністю) у дистанційній формі навчання, поки що перебувають у стадії становлення. Це свідчить про наявність прогалин, які потребують подальшого наукового опрацювання.

У зарубіжній науковій спільноті вивчення дистанційної освіти має тривалу історію, починаючи з кореспондентських курсів (XIX ст.) і

закінчуючи сучасними онлайн-платформами (Coursera, EdX, Khan Academy). У більшості досліджень наголошується на тому, що [40, с. 68]:

- ефективне дистанційне навчання потребує системного підходу, що охоплює педагогічний дизайн, технічне забезпечення, підтримку викладачів, доступ до якісних навчальних ресурсів і обов’язкову інтерактивну взаємодію між учнем та вчителем;

- соціальна складова (підтримка з боку однолітків, групова робота, створення «онлайн-спільнот») є одним із головних чинників формування мотивації й утримання учнів у курсі (Retention Rate). Без продуманої соціальної компоненти дистанційне навчання легко перетворюється на формальне “отримання матеріалів”, що знижує ефективність освіти;

- проблеми доступності (Digital Divide) залишаються болючим питанням у більшості країн, включно з розвиненими державами. Забезпечення рівного доступу до технічних пристроїв, Інтернету та інших ресурсів – один із пріоритетів соціально-педагогічного спрямування [40, с.70].

За останні 5–7 років в Україні значно збільшилася кількість наукових публікацій, присвячених дистанційній освіті. Із них близько 20% стосуються або згадують соціально-педагогічний аспект (відповідно до пошукових запитів у профільних базах даних та реєстрах, наприклад, «Науково-фахові видання України» [34, с. 88]. Аналіз цих джерел свідчить про зростання уваги до зазначеної проблеми у певних напрямках. Відтак, публікації останніх років, де піднімається проблема соціально-педагогічної підтримки, в т.ч. в умовах дистанційного навчання, можна умовно об’єднати у декілька груп:

- роль соціального педагога у запобіганні булінгу та кібербулінгу в онлайн-середовищі;

- психосоціальна підтримка дітей, які перебувають у зоні військового конфлікту або є внутрішньо переміщеними особами (ВПО);

- інклюзивне дистанційне навчання (потреби дітей з особливими освітніми потребами, залучення асистентів учителів, використання спеціальних технічних пристроїв та програм);

– формування соціальних навичок (soft skills) через онлайн-інструменти (конференції, чат-кімнати, проєктну діяльність) за участю соціальних педагогів і психологів.

Так, дослідження демонструють, що у дистанційній формі навчання акценти основних функцій соціально-педагогічної підтримки можуть суттєво зміщуватися, адже основна взаємодія здійснюється через цифрові платформи та комунікаційні сервіси. Приміром, для дітей із сімей внутрішньо переміщених осіб (ВПО) особливою може стати потреба у налагодженні технічних та психологічних умов для навчання (стабільний Інтернет, безпечне житло, доступ до навчальних матеріалів, емоційна підтримка тощо).

Вивчення робіт українських науковців Є. Пліска, А. Брусенка та К.Шарікової-Дегтяр вказує на важливі методичні положення, які набули поширення в процесі соціально-педагогічної підтримки в умовах дистанційного навчання [31, с. 105]. Йдеться про використання змішаних методів дослідження, експериментальні моделі, моделювання мультидисциплінарних підходів.

Використання змішаних методів дослідження – це, зокрема, поєднання опитувань (для виявлення кількісних показників залученості учнів, рівня стресу та успішності) і глибинних інтерв'ю (для розуміння суб'єктивних переживань та очікувань учнів, батьків і педагогів).

Експериментальні моделі перевірки ефективності програм соціально-педагогічної підтримки. Наприклад, у роботі В. Костіна було здійснено формувальний експеримент із запровадження онлайн-консультацій і супроводу учнів із сімей ВПО. Порівняння експериментальної та контрольної груп показало, що в учнів з експериментальної групи на 25% зменшився рівень тривожності й на 18% підвищилася мотивація до навчання [26, с. 8].

Окремо слід відзначити розробки, спрямовані на цифрову соціалізацію учнів. Дослідження Є. Пліско засвідчує, що інтерактивні платформи (ClassDojo, Google Classroom, Moodle) можуть частково виконувати функцію соціалізації за умови, що вчитель чи соціальний педагог систематично модерує

онлайн-спільноту, стимулює спілкування та командні проєкти [31, с.104]. Проте відсутність чітких інструкцій або браку уваги з боку педагога призводить до формального використання інструментів і втрати соціальної взаємодії.

На підставі аналізу сучасних публікацій можна виокремити низку невирішених питань, котрі вимагають подальших глибоких досліджень. Серед них стандартизація та уніфікація. Оскільки немає єдиних державних стандартів чи рекомендацій щодо організації соціально-педагогічної підтримки в дистанційному форматі. Школи та соціальні служби часто діють на власний розсуд, що призводить до неоднорідності практик і результатів.

Наступне питання це моніторинг та оцінювання ефективності. Майже відсутні систематичні бази даних і довгострокові дослідження, які б відстежували динаміку стану учнів (психоемоційного, соціального, академічного) до та після отримання соціально-педагогічної підтримки.

Кадрова підготовка. Більшість програм вищої педагогічної освіти не включають повноцінного курсу з «дистанційної соціальної педагогіки» чи «цифрового соціального супроводу». Молоді фахівці часто стикаються з браком методичного інструментарію для роботи онлайн.

Специфіка роботи з дітьми, що мають особливі освітні потреби. Існує потреба в адаптації дистанційних платформ, навчальних матеріалів і форм взаємодії для учнів із порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату тощо (зокрема, розробка аудіоконтенту, субтитрів, програм читання з екрана).

Питання етики та безпеки. У контексті дистанційного навчання слід враховувати загрози кібербулінгу, витоку персональних даних, зловживання в мережі, і саме соціальний педагог має бути обізнаний щодо способів профілактики та протидії подібним ризикам.

Незважаючи на окреслені складнощі, у науковому просторі спостерігається стійка тенденція до поглиблення дослідницьких пошуків у зазначеній сфері. Так, у 2022–2023 рр. з'явилися дисертаційні роботи, присвячені формуванню готовності соціальних педагогів до діяльності в

онлайн-середовищі (зокрема, в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі та Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова). Ці дослідження підтверджують актуальність теми і сприяють створенню методичних рекомендацій [22, с. 83].

Аналіз наукової літератури, що охоплює як праці, опубліковані у вітчизняних наукових виданнях, так і дослідження, представлені в міжнародних базах даних, дає змогу сформулювати низку важливих висновків. Упродовж останніх років спостерігається зростання кількості досліджень, присвячених організації дистанційного навчання, однак питання соціально-педагогічної підтримки учнів залишається розкритим лише фрагментарно, що вимагає подальшої систематизації та поглиблення теоретико-практичних підходів.

Серед ключових тем, які активно досліджуються сучасними науковцями, варто виокремити забезпечення психологічної безпеки учнів в онлайн-середовищі, розвиток комунікативних і соціальних навичок, профілактику булінгу та кібербулінгу, а також надання допомоги дітям, що опинилися в кризових життєвих ситуаціях, зокрема вимушено переміщеним особам і дітям з інвалідністю [38, с. 125]. Зарубіжні джерела підтверджують важливість інтеграції педагогічних і соціальних практик у межах створення розвивального онлайн-середовища, яке передбачає тьюторинг, консультації та функціонування спільнот взаємопідтримки [40, с. 66]. Водночас ефективність таких ініціатив можлива лише за умови адаптації цифрових технологій до культурних, правових і соціальних особливостей конкретної країни.

В українському контексті потреба в системній соціально-педагогічній підтримці учнів, які навчаються дистанційно, суттєво зросла внаслідок воєнних дій та різкого збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб. Однак ця потреба супроводжується серйозними кадровими, ресурсними та організаційними викликами. Методичні дослідження свідчать про високу ефективність мультидисциплінарних підходів, у яких соціальні педагоги, психологи, класні керівники та батьки діють як єдина команда, сприяючи

зменшенню рівня тривожності серед учнів і підвищенню їх мотивації до навчання.

Попри позитивні напрацювання, низка проблем залишається відкритою. Це, зокрема, відсутність уніфікованих стандартів і критеріїв оцінювання ефективності соціально-педагогічних інтервенцій, потреба в розробленні нормативно-методичних основ діяльності в умовах онлайн-освіти, а також недостатній рівень розвитку цифрової інфраструктури в окремих регіонах, де спостерігаються труднощі зі стабільним доступом до мережі [1, с. 14].

На основі викладеного можна констатувати, що для подальшого розвитку дистанційної освіти як повноцінної альтернативи чи доповнення до традиційної форми надзвичайно важливо посилити соціально-педагогічну складову. Її відсутність або недостатня увага до неї значно послаблює якість і рівність доступу до освіти, особливо в кризових ситуаціях. У наступному підрозділі (1.3) доцільно зосередитися на вивченні конкретних прикладів вітчизняного та закордонного досвіду, що вже довели свою дієвість у наданні соціально-педагогічної підтримки учням під час дистанційного навчання.

Таким чином, соціально-педагогічна підтримка в умовах дистанційного навчання – складний, багатокомпонентний процес, що інтегрує в собі освітні, психологічні, правові й соціальні аспекти взаємодії з учнем. Вона має спиратися на системне бачення, в основі якого – визнання унікальності кожної дитини та її права на якісну й доступну освіту, незалежно від місця проживання чи соціального статусу. Водночас в Україні та світі зберігається низка викликів. Недостатній рівень підготовки соціальних педагогів до роботи саме в дистанційному форматі, брак відповідних навчальних програм і тренінгів. Проблеми нерівності в доступі до цифрової інфраструктури (особливо в сільській місцевості, регіонах, постраждалих від військових дій). Відсутність чітких критеріїв оцінювання ефективності соціально-педагогічних інтервенцій онлайн та системи моніторингу. Потреба у розширенні дослідницької бази, оскільки наразі багато публікацій мають фрагментарний характер і не дають комплексного бачення проблематики.

Проте вже накопичено чималий емпіричний та теоретичний досвід, який доводить високу потенційну результативність соціально-педагогічної підтримки. Вона здатна значно полегшити адаптацію учнів, підвищити їхню мотивацію до навчання, знизити рівень стресу й запобігти негативним соціальним явищам. Саме тому питання інтеграції соціально-педагогічної підтримки в сучасну систему освіти – один із пріоритетних напрямів досліджень та практичної роботи як в Україні, так і на міжнародному рівні.

1.3. Вітчизняний та зарубіжний досвід соціально-педагогічної підтримки в умовах дистанційного навчання

Вітчизняна система освіти протягом останніх десяти років зазнає істотних трансформацій, пов'язаних зі швидкими суспільними, економічними та політичними змінами. Активне впровадження дистанційних технологій, яке спочатку розглядалося як інноваційний елемент для окремих шкіл і регіонів, відчутно прискорилося внаслідок карантинних обмежень у 2020 році та воєнних дій з 2022 року. У цих умовах перед українськими педагогами, психологами й соціальними працівниками постала проблема: як забезпечити повноцінну участь дитини в освітньому процесі за умови відсутності прямого живого контакту з педагогічним колективом, а також як подолати численні соціальні бар'єри, що з'являються в новому середовищі онлайн. Саме тут набуває особливої значущості питання надання соціально-педагогічної підтримки учням, зокрема тим, які опинилися у складних життєвих обставинах (вимушене переселення, соціальна та економічна вразливість родини, відсутність належних технічних засобів тощо).

З одного боку, в Україні немає давньої історії успішного функціонування саме дистанційної форми навчання на загальнонаціональному рівні – раніше вона була радше винятком або форматом для вузьких цільових груп (спортсмени, діти з особливими потребами, які не могли відвідувати школу очно). З іншого боку, криза,

пов'язана з пандемією, а згодом і з воєнними викликами, підштовхнула державу, громади і самих освітян до пошуку оперативних рішень. Низка шкіл та волонтерських організацій продемонстрували ініціативність: запустили онлайн-платформи для навчання, проводили регулярні онлайн-консультації з психологами й соціальними педагогами, залучали спонсорів для забезпечення дітей з уразливих категорій технікою та Інтернетом [6, с. 220]. Таким чином, можна констатувати народження нового сегмента освітньої діяльності – соціально-педагогічного супроводу учнів в онлайн-середовищі.

Згідно зі статистичними даними, оприлюдненими Міністерством освіти і науки України (2022), близько 30% шкіл нашої країни практикують змішану форму навчання (поєднання офлайн- та онлайн-уроків), тоді як повністю дистанційно навчається приблизно 15% усіх школярів, серед яких значна частина – діти з прифронтових регіонів і ВПО. При цьому лише у 25–28% шкіл є штатні соціальні педагоги, які мають достатній рівень підготовки для надання супроводу в онлайн-середовищі [28]. Це свідчить про існуючий кадровий дефіцит і необхідність додаткового навчання фахівців.

Водночас досвід США, Канади, Фінляндії, Австралії та низки європейських країн демонструє позитивні приклади державного фінансування проєктів, спрямованих на соціальний супровід і психологічну допомогу учням у дистанційному середовищі (класи з тьюторською підтримкою онлайн, “віртуальні кімнати” для консультування, формування груп самопомогі з модераторами-волонтерами тощо) [24, с. 90].

Науковці А. Діденко та Н. Кабусь зазначають, що залучення соціальних педагогів і психологів безпосередньо в дизайн та реалізацію онлайн-курсів дає змогу заздалегідь передбачити “вузькі місця” й забезпечити учням потрібний супровід [26, с. 65]. Разом із тим у контексті вразливих категорій дітей (біженці, внутрішньо переміщені особи, діти з особливими освітніми потребами) залишається потреба в адаптації інструментів підтримки до специфічних умов (мовний бар'єр, психоемоційні травми, відсутність стабільного домашнього середовища). Саме тут відіграє визначальну роль

комплексна соціально-педагогічна підтримка – від консультацій із соціальними службами до організації тимчасових навчальних просторів, доступних в онлайн-режимі.

Орієнтовні дані, отримані з різних науково-дослідницьких проєктів і звітів профільних міністерств, підкреслюють зростання ролі соціально-педагогічної підтримки в Україні. За опитуванням, проведеним Міністерством освіти і науки України у 2022 році, 38% учнів, які навчаються дистанційно, заявили про брак психологічної та соціальної підтримки з боку школи. Згідно зі звітом Дитячого фонду ООН, 57% дітей-ВПО, які перейшли на дистанційну форму навчання, потребують додаткових психосоціальних консультацій і корекційних занять [28].

Дослідження, проведене в семи областях України ГО «СОС Дитячі містечка» у 2021–2022 роках, демонструє, що понад 65% батьків визнають необхідність регулярного супроводу соціальним педагогом упродовж усього періоду дистанційного навчання [28].

У містах Київ, Львів, Одеса зафіксовано позитивні результати впровадження програм “Соціальний супровід дітей у дистанційній освіті”: в середньому на 15–20% зменшилася кількість пропусків онлайн-занять і на 12% підвищилась мотивація до навчання (показники за результатами опитування школярів 8–11 класів) [28]. Подібні статистичні відомості свідчать про реальну потребу в якісно організованій соціально-педагогічній підтримці, особливо коли йдеться про дітей з уразливих категорій (ВПО, діти з багатодітних чи малозабезпечених сімей тощо).

Аналіз статистики свідчить, що приблизно 57% дітей-ВПО мають перешкоди в доступі до освітніх онлайн-платформ через відсутність стабільного Інтернет-зв’язку чи необхідних технічних засобів. Це вимагає від соціальних педагогів пошуку альтернатив (роздруковані матеріали, офлайн-консультації, організація тимчасових навчальних просторів у місцях компактного проживання ВПО тощо) [28].

Певним імпульсом для пошуку ефективних рішень у царині соціально-педагогічної підтримки стали проекти, ініційовані міжнародних організацій та фондів. Наприклад, ГО «СОС Дитячі містечка» у 2021–2023 роках активно реалізувала проєкт «Інтеграція в нових умовах», спрямований на роботу з дітьми вимушених переселенців і дітьми, які пережили травматичний досвід. В онлайн-форматі організовувалися не лише групові заняття, а й цільові консультації (соціальний педагог, психолог, юрист), завдяки яким учні отримували допомогу у виконанні навчальних завдань, адаптації до нових колективів і налагодженні зв'язків з місцевими органами влади. Такий мультидисциплінарний підхід дозволяв знизити рівень психоемоційного напруження у школярів, допомагав виявити дітей, які потребують додаткової уваги або корекції поведінки.

Подібні осередки з підтримки учнів-переселенців існують у Дніпрі, Запоріжжі, Харкові, Києві, а також у ряді західних регіонів (Львів, Івано-Франківськ, Чернівці). Зазвичай їхня діяльність базується на партнерстві місцевої влади, благодійних організацій та самих шкільних колективів. Частина центрів надає допомогу переважно офлайн, пропонуючи учням доступ до комп'ютерів і безкоштовного Інтернету. Однак більшість консультативної роботи, особливо з огляду на безпекові обмеження, все ж здійснюється у форматі онлайн-сесій, де соціальні педагоги та психологи можуть регулярно спілкуватися з учнями та їхніми батьками. Вдалим прикладом такої взаємодії можна вважати організацію батьківських “Зум-зборів”, під час яких обговорюються не лише навчальні результати школярів, але й проблеми взаємодії у новому соціальному середовищі, питання емоційної підтримки та профілактики стресу.

Для опису досвіду соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіту в онлайн форматі, варто розглянути кілька ініціатив, що мають науково-дослідницьку складову й реально впливають на практику підтримки учнів. Одним із таких став проєкт “Цифрова педагогіка” (2020–2022), реалізований у співпраці з Британською Радою та МОН України. У його

межах проводилися тренінги для соціальних педагогів і психологів з усієї України, в яких взяли участь понад 200 фахівців. Як результат, було розроблено “Посібник із соціально-педагогічної підтримки учнів онлайн”, що містить описи кейсів, методичних підходів і рекомендацій щодо роботи з учнями внутрішньо переміщених осіб [7, с.14].

Ще одним прикладом є дослідницький проєкт «Інтеграція в нових умовах», реалізований ГО «СОС Дитячі містечка» у 2021–2023 роках. Його метою було вивчення особливостей адаптації школярів-переселенців до дистанційної форми навчання, переважно в західних регіонах України. У рамках дослідження було опитано понад 500 учнів і 200 батьків, а також розроблено програму «Гармонія в онлайні» для психологів і соціальних педагогів. Програма включає 12 тематичних занять і консультацій для дітей із сімей ВПО [7, с. 15].

До прикладів міжнародного рівня належить проєкт «E-Support», ініційований UNESCO у 2021 році. Він охоплює країни Східної Європи, зокрема й Україну, й спрямований на вивчення практик створення «онлайн-центрів соціальної підтримки» при школах і освітніх департаментах. Учасники проєкту отримують доступ до бази кращих світових практик, електронних курсів для підвищення кваліфікації, а також щоквартальних онлайн-семінарів за участю провідних світових експертів із соціальної педагогіки.

Отже, аналізуючи український досвід, слід визнати, що він поки що не повною мірою формалізований і зведений у єдину стратегію. Кожен регіон і навіть кожна школа розробляє власний алгоритм дій, спираючись на локальні умови й ресурси. Немає уніфікованого стандарту чи методичних рекомендацій від МОН, які б охоплювали саме соціально-педагогічну складову в дистанційній освіті. Окремі напрацювання пропонують наукові працівники Національної академії педагогічних наук України та профільних університетів, проте вони не мають загальнообов’язкового статусу й поширюються переважно як рекомендації. Таким чином, можна сказати, що

український досвід все ще перебуває у фазі становлення і потребує консолідації ресурсів та чіткого нормативно-правового підґрунтя.

Зовсім інша ситуація спостерігається у низці країн Заходу, де дистанційне навчання вже тривалий час є легітимною й усталеною формою отримання освіти. У США, Канаді, Австралії, Фінляндії та ряді інших держав розвинуто різноманітні моделі «віртуальних шкіл» чи «дистанційних кампусів», і в більшості з них функції соціально-педагогічної підтримки інтегровані у структуру навчального процесу від початку. Якщо звернутися до прикладу США, там учням, які навчаються онлайн (у державній чи приватній формі), гарантується доступ до Guidance Counselor – фахівця, який не лише допомагає з питань профорієнтації, а й відповідає за психоемоційний клімат, може консультувати щодо сімейних чи соціальних проблем і за потреби спрямовувати до інших спеціалістів. Таким чином, дитина не залишається наодинці з можливими стресами від переходу до онлайн-формату і може своєчасно отримати допомогу [40, с. 66].

У Фінляндії система «Kulkuri School of Distance Education» демонструє, що за активної участі держави і громадських ініціатив можна створити єдину мережу, де учні здобувають якісні освітні послуги, а соціальні й психологічні фахівці регулярно перевіряють стан дітей, заздалегідь відстежують сигнали демотивації чи відчуження, та ініціюють профілактичні заходи (групові чи індивідуальні бесіди, залучення до спільних проєктів). Ключем до успіху тут стає міждисциплінарна взаємодія, коли вчителі-предметники, соціальні працівники й психологи працюють у постійному контакті, а не ізольовано один від одного.

Ще одним аспектом, який успішно імплементовано в багатьох країнах ЄС і Північної Америки, є широке застосування командних або групових консультацій. Замість того, щоб обмежуватися точковим втручанням «у критичних ситуаціях», соціальний педагог чи Counselor планово проводить зустрічі з учнями онлайн (приміром, один раз на тиждень або на місяць), обговорює з ними хід навчання, труднощі, з якими вони зіштовхуються, а

також організовує вебіари з питань протидії булінгу, формування соціальних і комунікативних навичок, профілактики інтернет-залежностей і т. ін. Такий підхід виходить за межі «екстреної допомоги» й створює умови для сталого розвитку особистості у віртуальному середовищі.

У контексті підтримки дітей, які змінили місце проживання через військові конфлікти чи надзвичайні ситуації, західні держави часто застосовують програму «buddy system», коли до кожної нової дитини «закріплюють» ментора з числа місцевих учнів або студентів педагогічних спеціальностей, котрий допомагає їй не відставати у навчанні, знайомить із особливостями культури та побуту, а за необхідності, залучає до позашкільної діяльності. Така взаємодія може відбуватися і в онлайн-режимі, що дуже корисно для дітей, які мешкають у тимчасових притулках або прифронтових зонах.

Таким чином, зарубіжний досвід ілюструє потенціал системного і тривалого впровадження соціально-педагогічних технологій у форматі дистанційного навчання. На відміну від української практики, де описані позитивні приклади часто виникають як реакція на кризу і тримаються переважно на ентузіазмі та місцевих ініціативах, у ряді західних країн ці моделі мають інституційну підтримку з боку урядових програм і національних законодавчих актів. Щоб використати цей досвід, Україні варто приділити увагу розробці власних нормативно-правових документів, які б урегульовували діяльність соціального педагога у дистанційній школі, визначали обов'язкові стандарти й гарантії фінансування цієї сфери.

Отже, систематизація вітчизняного та зарубіжного досвіду дає змогу виокремити низку загальних принципів, які вважаються ефективними для організації соціально-педагогічної підтримки в умовах онлайн-навчання. Насамперед ідеться про наявність у структурі дистанційної школи або навчальної програми профільних фахівців, а саме: соціального педагога, психолога та консультанта з питань адаптації, які здійснюють постійну підтримку учнів.

Важливим є також чітко визначений протокол взаємодії між соціальними службами, адміністрацією навчального закладу, педагогічним колективом і батьками (або законними представниками учнів), що забезпечує скоординовану допомогу й оперативне реагування на проблеми.

Обов'язковим компонентом ефективної підтримки є регулярний моніторинг емоційного та соціального стану учнів, який дозволяє вчасно виявляти ризики, попереджати кризові ситуації та добирати оптимальні форми допомоги.

Не менш важливою є державна або муніципальна підтримка, яка забезпечує стабільний доступ до технічних ресурсів, інтернет-з'єднання та методичних матеріалів навіть за умов надзвичайних обставин, тим самим запобігаючи розриву в наданні психологічної й соціальної допомоги.

Останнім, але не менш значущим принципом є визнання дистанційного навчання та супутньої соціально-педагогічної роботи на законодавчому рівні. Це не лише формалізує такі послуги, а й сприяє підвищенню їхньої престижності та залученню висококваліфікованих фахівців до цієї сфери.

Висновки по першому розділу

Проведений у першому розділі аналіз наукової літератури й існуючих практик засвідчує, що проблема соціально-педагогічної підтримки учнів у дистанційному навчанні набуває дедалі більшої актуальності та комплексності. З огляду на різноманітність соціальних викликів і криз (воєнні дії, пандемії, внутрішня й зовнішня міграція), дистанційна форма освіти перестає бути маргінальним явищем і перетворюється на одну з ключових складових сучасної педагогічної системи.

Передусім варто наголосити, що соціально-педагогічна підтримка в дистанційній освіті поєднує у собі кілька важливих функцій. Це і створення сприятливих умов для розвитку особистості, і консультування з соціально-правових питань, і посередництво між учнем і школою в разі технічних або організаційних ускладнень, і, нарешті, психологічна підтримка, яка запобігає

ізоляції чи емоційному вигоранню в новому цифровому середовищі. Саме тому вчені й практики все частіше наголошують на міждисциплінарному характері соціально-педагогічної діяльності: вона вимагає узгодженої участі психологів, юристів, медичних працівників, представників громадських організацій, державних служб тощо.

Аналіз сучасних українських досліджень демонструє зростаючий інтерес до проблематики дистанційної освіти. Проте окремих комплексних робіт, де ґрунтовно розкрито особливості соціально-педагогічного супроводу саме учнів, які навчаються онлайн, все ще недостатньо. Наявні публікації охоплюють переважно загальні аспекти змішаного чи дистанційного навчання: методика проведення уроків, застосування електронних платформ, психологічна підтримка тощо, натомість унікальну специфіку соціально-педагогічної діяльності в нових умовах часто лише згадують побіжно.

Український досвід, хоч і має цікаві кейси з організації онлайн-консультування і мультидисциплінарної допомоги учням ВПО чи дітям із сімей у складних життєвих обставинах, поки що не сформувався у струнку загальнодержавну систему. Багато що залежить від ініціативи окремих шкіл, громад, міжнародних фондів. Разом із тим, навіть ці перші кроки, підкріплені низкою наукових досліджень, свідчать про доцільність і важливість соціально-педагогічної підтримки в онлайн-освіті, особливо коли йдеться про дітей, які перебувають під впливом військової та економічної нестабільності.

Зарубіжна практика підтверджує: найефективніші результати дає системний підхід, коли соціальний педагог (або Counselor) є рівноправним членом команди дистанційного навчального закладу, а його робота оплачується з бюджету або легітимно покривається з інших джерел. Такий фахівець не лише вирішує «проблемні випадки», а й бере участь у плановому моніторингу соціального та емоційного стану учнів, організації профілактичних заходів, проведенні колективних занять, спрямованих на формування здорових навичок спілкування й саморозвитку. Таким чином, перший розділ засвідчує, що соціально-педагогічна підтримка – це базовий

елемент підтримки учнів у дистанційній формі навчання. Вона дає змогу гарантувати дітям реалізацію їхніх прав на якісну освіту й психосоціальну безпеку, сприяє формуванню в них відповідальних, толерантних і самостійних моделей поведінки. У подальших розділах доцільно зосередитися на вивченні емпіричних даних про ефективність різних форм онлайн-підтримки, розробці рекомендацій для шкіл і соціальних служб, а також на оцінці результативності уже існуючих проєктів в українських громадах, аби винести найбільш успішні практики на загальнонаціональний рівень.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧНІВ У ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ

2.1. Методика емпіричного дослідження соціально-педагогічної підтримки учнів в умовах дистанційного навчання

Емпіричне дослідження соціально-педагогічної підтримки учнів в умовах дистанційного навчання має на меті визначити рівень, характер та результативність надання соціально-педагогічної підтримки учнів, виявити чинники, що її підсилюють або послаблюють, а також на основі отриманих даних сформулювати практичні рекомендації щодо вдосконалення форм та методів підтримки учнів у дистанційній освіті.

Дослідження поєднує кількісний та якісний підходи, що дозволяє комплексно оцінити соціально-педагогічну підтримку та її вплив на академічну мотивацію, задоволеність навчанням і психо-соціальне благополуччя учнів.

Формування вибірки для емпіричного дослідження здійснювалося з урахуванням особливостей об'єкта та предмета дослідження, а також з метою отримання максимально достовірних і репрезентативних даних. Базою дослідження було обрано онлайн-школу JustSchool, яка спеціалізується на організації дистанційного навчання для учнів старших класів [39].

Рис 2.1. Логотип онлайн-школи JustSchool [39]

Саме цей заклад освіти дозволяє простежити, як на практиці реалізується соціально-педагогічна підтримка учнів у сучасних умовах цифрової освіти, адже він поєднує навчальний процес, комунікацію педагогів та адміністрації з учнями, а також організаційні форми допомоги у дистанційній взаємодії [39].

До кількісної частини вибірки було включено *200 учнів десятого та одинадцятого класів*. Така кількість забезпечує достатній обсяг для проведення статистично обґрунтованого аналізу й дозволяє дослідити зв'язки між показниками рівня соціально-педагогічної підтримки та такими важливими характеристиками, як навчальна мотивація, задоволеність навчальним процесом і психо-соціальне благополуччя. Крім того, при доборі учнів враховувався гендерний баланс, що створює можливість відстежити відмінності у сприйнятті та результативності підтримки серед хлопців та дівчат, адже ці аспекти можуть виявитися суттєвими для подальших рекомендацій.

Якісна частина вибірки мала інший принцип побудови і передбачала глибинний аналіз досвіду учасників освітнього процесу. Для інтерв'ю було відібрано 12 учнів з-поміж тих, хто входив до кількісної вибірки. Вибірка учнів здійснювалася за принципом максимального варіаційного добору, що дало змогу охопити як представників різних класів, так і школярів із різним рівнем навчальних досягнень – від високих до середніх і нижчих. Це дозволяє порівняти, як рівень академічної успішності впливає на відчуття підтримки, її потребу та ефективність.

Для глибшого розуміння педагогічних аспектів соціально-педагогічної підтримки до вибірки було залучено 6 учителів, які безпосередньо працюють з учнями у форматі дистанційного навчання. Їх участь у дослідженні обґрунтовується тим, що саме вчителі виступають ключовою ланкою у наданні підтримки, оскільки вони поєднують освітній і виховний вплив, організовують навчальний процес і водночас беруть участь у створенні психологічно комфортного середовища.

Окрему групу респондентів склали 3 представники адміністративного складу онлайн-школи, які виконують функції менеджерів і методистів. Їхня залученість пояснюється необхідністю дослідження не лише індивідуальної взаємодії між учнем і вчителем, але й організаційних умов, у яких ця взаємодія відбувається. Адже саме управлінський та методичний рівні визначають стратегії соціально-педагогічної підтримки, формують політику школи в частині супроводу учнів і сприяють забезпеченню відповідних ресурсів для реалізації цих стратегій.

Таким чином, сформована вибірка дає змогу отримати комплексний матеріал для аналізу: від масових кількісних даних, що відображають загальні тенденції у сприйнятті соціально-педагогічної підтримки учнями, до якісних характеристик, які розкривають індивідуальний досвід учнів, професійні стратегії педагогів та управлінські підходи адміністрації. Такий підхід дозволяє не лише перевірити теоретичні положення дослідження, але й зібрати емпіричні дані, що сприятимуть формуванню практичних рекомендацій щодо удосконалення системи соціально-педагогічної підтримки в умовах дистанційного навчання [35, с. 43].

Для досягнення поставленої мети дослідження та розв'язання висунутих завдань було використано комплекс методів, які у своїй сукупності дозволяють отримати як кількісні, так і якісні дані та забезпечити всебічний аналіз проблеми соціально-педагогічної підтримки учнів у дистанційній освіті. Вибір саме цих методів пояснюється необхідністю поєднання об'єктивних вимірювань, які можна піддати статистичному аналізу, та глибоких суб'єктивних характеристик досвіду учасників освітнього процесу.

Основним інструментом збору кількісних даних стала *онлайн-анкета для учнів*, яка дозволила оцінити рівень і форми соціально-педагогічної підтримки, а також виявити, яким чином вона впливає на академічну мотивацію, задоволеність навчанням та психо-соціальне благополуччя школярів (Додаток А). Анкета містила як закриті запитання з варіантами відповідей, що забезпечують можливість подальшої математичної обробки

результатів, так і кілька відкритих позицій, які дали учням можливість висловити власні думки та уточнити особистісне бачення ролі підтримки у процесі навчання. Завдяки цьому інструменту вдалося поєднати стандартизованість вимірювання з гнучкістю збору індивідуальних відповідей.

Разом із тим, для глибшого аналізу було застосовано *метод напівструктурованого інтерв'ю*, яке проводилося з представниками усіх груп респондентів – учнями, вчителями та адміністративними працівниками школи.

Інтерв'ю з учнями дало можливість з'ясувати їхній особистий досвід отримання соціально-педагогічної підтримки, виявити труднощі, з якими вони стикаються у дистанційному навчанні, та зібрати інформацію про очікування щодо допомоги з боку школи.

Інтерв'ю з учителями дозволили простежити педагогічні стратегії, які використовуються для підтримки учнів, особливості їхньої взаємодії з учнями та колегами, а також отримати відгуки про ефективність уже наявних інструментів. Інтерв'ю з менеджерами та методистами допомогли окреслити організаційні та управлінські аспекти надання підтримки, зрозуміти, як формуються внутрішні політики школи, що регламентують педагогічний супровід учнів, і які ресурси для цього виділяються.

Ще одним важливим методом збору інформації став *контент-аналіз внутрішніх документів та матеріалів шкільної комунікації*.

До аналізу були залучені: методичні розробки, регламенти, інструкції та рекомендації, які відображають офіційну позицію навчального закладу щодо соціально-педагогічної підтримки.

Додатково розглядалася практика взаємодії у чатах підтримки, де учні звертаються з різними питаннями та проблемами, а педагоги чи адміністративні працівники надають відповіді й консультації. Це дозволило оцінити, наскільки офіційні документи відповідають реальній практиці, та виявити як сильні сторони, так і проблемні моменти у системі підтримки.

Поєднання анкетування, інтерв'ю та контент-аналізу забезпечило комплексність і багатовимірність дослідження. Анкетні дані дали можливість узагальнити ситуацію на рівні великої вибірки учнів, інтерв'ю – глибше зануритися в індивідуальні історії та педагогічні практики, а аналіз документів – побачити організаційну основу, на якій будується система підтримки. Така методологічна стратегія дозволяє не лише описати поточний стан соціально-педагогічної підтримки учнів у дистанційній освіті, а й пояснити її сильні й слабкі сторони, враховуючи взаємодію індивідуального, педагогічного та управлінського рівнів.

Процес формування вибірки в даному дослідженні ґрунтувався на прагненні забезпечити репрезентативність результатів та отримати комплексне уявлення про соціально-педагогічну підтримку учнів у дистанційному навчанні. Вибірка будувалася таким чином, щоб охопити різні групи учасників освітнього процесу – від самих учнів до педагогів і адміністративного персоналу – адже лише за умови врахування багатьох точок зору можливо досягти цілісності в аналізі досліджуваного феномена.

Особлива увага приділялася гендерному балансу, оскільки відмінності між хлопцями та дівчатами у сприйнятті соціально-педагогічної підтримки можуть стати значущим фактором, що впливає на подальші висновки та рекомендації.

Врахування вікових особливостей було обмежене рамками 10–11 класів, оскільки саме ця вікова група учнів має найбільшу потребу в ефективній підтримці через високий рівень навчальних навантажень, професійну орієнтацію та психологічні виклики, пов'язані з переходом у доросле життя.

Якісна вибірка була сформована за принципом цільового та максимального варіаційного добору. Це означає, що з основної групи учнів було відібрано 12 учнів, які відрізнялися за рівнем навчальних досягнень, мотиваційними установками та особливостями особистісного розвитку. Такий підхід забезпечує широту поглядів та дозволяє зрозуміти, як різні категорії учнів оцінюють і переживають соціально-педагогічну підтримку. Вибір саме

12 учнів пояснюється потребою досягти балансу між глибиною якісного аналізу та реалістичністю його проведення в умовах дослідження: ця кількість достатня для виявлення основних закономірностей і водночас дає можливість здійснити детальне інтерв'ю з кожним учасником.

Залучення шести вчителів також мало цілеспрямований характер. Було важливо, щоб до інтерв'ю потрапили саме ті педагоги, які безпосередньо працюють із учнями дистанційної форми навчання та можуть дати ґрунтовну оцінку формам і методам підтримки, що застосовуються у практиці JustSchool [39]. Вибір шести осіб зумовлений необхідністю отримати різні педагогічні підходи та досвід, але водночас уникнути надмірного розпорошення інформації. Таким чином, забезпечується баланс між різноманітністю думок і можливістю провести глибокий аналіз кожного окремого випадку.

Окремою частиною вибірки стали 3 представники адміністративно-методичної ланки – менеджери та методисти, які відповідають за організаційний супровід освітнього процесу. Їхня участь у дослідженні обґрунтовується тим, що саме на цьому рівні ухвалюються управлінські рішення, створюється політика школи в частині соціально-педагогічної підтримки, визначаються ресурси та інструменти, необхідні для її реалізації. Залучення меншої кількості представників адміністрації є виправданим, адже саме ця група є відносно невеликою за чисельністю, і навіть три інтерв'ю дозволяють отримати цілісне уявлення про їхні функції та бачення.

У цілому вибірка дослідження поєднує як кількісний, так і якісний компоненти, що дає змогу досягти комплексності аналізу. Кількісні дані дозволяють зафіксувати загальні тенденції та встановити статистичні закономірності, а якісні матеріали розкривають індивідуальні історії та нюанси взаємодії, які неможливо побачити за допомогою одних лише анкетних методів. Саме таке поєднання забезпечує не лише емпіричну достовірність, а й глибину дослідження, роблячи його висновки вагомими для подальшого вдосконалення системи соціально-педагогічної підтримки в дистанційному навчанні.

Експериментальна робота є безпосереднім продовженням теоретичного аналізу соціально-педагогічної підтримки. На теоретичному рівні були визначені основні принципи, форми та методи підтримки учнів у дистанційному навчанні, а також можливі чинники, що впливають на ефективність підтримки. Емпіричне дослідження перевіряє ці теоретичні припущення на практиці, дозволяє зіставити очікувані ефекти підтримки з реальними результатами, виявити фактори успіху або перешкоди та сформулювати рекомендації щодо оптимізації форм і методів соціально-педагогічної підтримки.

Розробка анкети для учнів була важливим етапом емпіричного дослідження, оскільки саме вона стала головним інструментом збору кількісних даних. Процес її створення відбувався у кілька послідовних кроків, які забезпечили її наукову обґрунтованість, відповідність меті дослідження та зрозумілість для респондентів.

На початковому етапі було визначено концептуальну основу анкети. Вона спиралася на теоретичні положення соціально-педагогічної підтримки та враховувала завдання емпіричного дослідження.

Основними сферами, які необхідно було діагностувати, стали: рівень і форми соціально-педагогічної підтримки, яку отримують учні; її вплив на навчальну мотивацію; ступінь задоволеності навчальним процесом у дистанційній формі; рівень психо-соціального благополуччя школярів; а також чинники, які, на думку учнів, сприяють або перешкоджають ефективній підтримці.

Далі розпочалася розробка змістових блоків анкети. Кожен блок був спрямований на вимірювання окремої змінної чи аспекту підтримки.

Перший блок містив загальні соціально-демографічні запитання (вік, клас, стать, тривалість навчання у форматі дистанційної освіти), які дозволяли структурувати вибірку та забезпечити можливість подальшого порівняльного аналізу.

Другий блок стосувався форм і рівня соціально-педагогічної підтримки: учням пропонувалося оцінити, наскільки вони отримують допомогу від педагогів, класних керівників, адміністрації, а також від батьків чи однолітків, і які форми цієї підтримки для них найбільш значущі.

Третій блок було присвячено оцінці академічної мотивації: учні відповідали на запитання щодо інтересу до навчання, внутрішньої та зовнішньої мотивації, відчуття власних навчальних досягнень.

Четвертий блок спрямовувався на вимірювання задоволеності навчанням у дистанційній школі: сюди входили питання про зручність навчального процесу, ефективність онлайн-комунікації, достатність ресурсів і матеріалів, відчуття належності до шкільної спільноти.

П'ятий блок стосувався психо-соціального благополуччя: учні висловлювали свою думку щодо рівня стресу, самопочуття, наявності підтримки у складних ситуаціях та відчуття емоційної стабільності. Завершальний блок включав відкриті запитання, де школярі могли висловити власні пропозиції щодо вдосконалення соціально-педагогічної підтримки в дистанційному навчанні.

Завершальним етапом стала адаптація анкети до онлайн-формату (Google Forms), що дозволило зробити опитування доступним, мобільним і зручним для збору та подальшої статистичної обробки даних. Респондентам було гарантовано анонімність та добровільність участі, що сприяло більшій відкритості відповідей.

При конструюванні запитань використовувалася комбінація різних типів формулювань. Основну частину становили питання із закритими варіантами відповідей, що дозволяло зафіксувати позицію респондента в межах запропонованої шкали. Перевага надавалася шкалі Лайкерта (від «повністю погоджуюсь» до «повністю не погоджуюсь»), яка є універсальною для вимірювання суб'єктивних оцінок і забезпечує подальшу можливість кількісного аналізу [33, с.80]. Для збору додаткової інформації були використані кілька відкритих запитань, які дозволяли учням наводити

приклади власного досвіду чи описувати ті аспекти підтримки, що не були охоплені варіантами відповідей. Це забезпечувало якісне доповнення до кількісних результатів.

Окрім анкети для учнів, у дослідженні передбачено проведення напівструктурованих інтерв'ю з учителями та представниками адміністрації (менеджерами, методистами). Цей елемент методичного арсеналу є необхідним для того, щоб отримати більш глибоке розуміння процесів організації та реалізації соціально-педагогічної підтримки в умовах дистанційного навчання, виявити труднощі, з якими стикаються педагоги та адміністрація, а також визначити наявні резерви для її вдосконалення.

Метою інтерв'ю з учителями є виявлення ролі педагогів у забезпеченні соціально-педагогічної підтримки, а також визначення тих форм і методів, які застосовуються у щоденній практиці роботи з учнями. Особливу увагу приділено тому, як педагоги адаптують свою підтримку до індивідуальних потреб школярів, зокрема враховуючи відмінності у рівні навчальної мотивації, успішності та соціального становища учнів.

Інтерв'ю з учителями охоплює кілька ключових блоків запитань (Додаток Б). Перший блок стосується розуміння самими педагогами сутності поняття «соціально-педагогічна підтримка» у дистанційному форматі та його практичного наповнення.

Другий блок спрямований на з'ясування форм і методів підтримки, які застосовуються найчастіше (наприклад, індивідуальні консультації, додаткові роз'яснення, психологічне підбадьорювання, допомога у плануванні навчального процесу).

Третій блок дозволяє дослідити, чи й у який спосіб учителі враховують індивідуальні відмінності учнів, а також як будують зворотний зв'язок у режимі онлайн.

Також виокремлено блок, що зосереджується на труднощах: педагоги можуть поділитися власним досвідом щодо бар'єрів і проблем (технічних, комунікативних, психологічних).

Інший блок стосується рівня підтримки самих учителів з боку адміністрації школи та того, наскільки вони відчують себе забезпеченими ресурсами.

Важливим є також запитання про перспективні шляхи вдосконалення: які нові підходи чи методи педагоги вважають необхідними для підвищення ефективності соціально-педагогічної підтримки.

Завершальним елементом інтерв'ю є прохання поділитися прикладом успішної ситуації, коли підтримка позитивно вплинула на учня, що дає змогу виявити «кращі практики».

Не менш важливою частиною дослідження є інтерв'ю з менеджерами й методистами онлайн-школи, адже саме вони відповідають за організаційно-адміністративний рівень забезпечення соціально-педагогічної підтримки.

Мета таких інтерв'ю полягає у з'ясуванні, яким чином школа визначає, структурує й реалізує соціально-педагогічну підтримку, які адміністративні механізми існують для її забезпечення, наскільки ефективно налагоджена комунікація між усіма учасниками освітнього процесу.

Інтерв'ю охоплює кілька важливих аспектів (Додаток В). По-перше, респондентів просять описати політики та внутрішні регламенти, які регулюють надання підтримки.

По-друге, йдеться про інструменти та механізми, за допомогою яких школа здійснює моніторинг задоволеності учнів і реагує на проблемні запити.

Окрему увагу приділено питанням взаємодії між учнями, учителями та адміністрацією, а також співпраці з батьками. Досліджується, які ресурси – кадрові, технічні, організаційні – є достатніми, а яких бракує для якісної підтримки.

Завершальні питання зосереджуються на перспективах: які нові стратегії підтримки школа планує впроваджувати, що вважається перспективним для розвитку.

2.2. Стан соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою

Для оцінки соціально-педагогічної підтримки учнів у дистанційній освіті було проведено кількісний збір даних за допомогою онлайн-анкетування серед 200 учнів 10–11 класів онлайн-школи JustSchool.

Перший блок анкети містив базові демографічні та освітні характеристики респондентів, що дозволяє зрозуміти контекст отриманої підтримки та забезпечити аналіз даних з урахуванням віку, класу, статі та тривалості навчання у форматі дистанційного навчання.

Більшість респондентів (60%) становлять учні 16–17 років, що відповідає типовому віку учнів 10–11 класів. Розподіл за віком є достатньо рівномірним, що забезпечує репрезентативність вибірки (рис. 2.2).

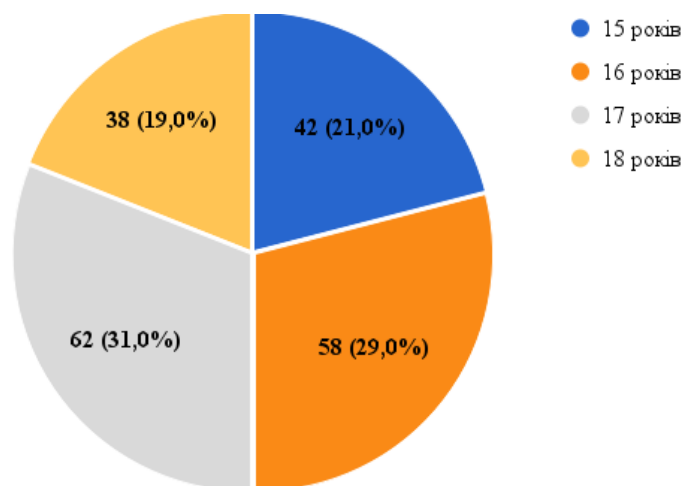

Рис. 2.2. Розподіл учнів за віком, осіб, $N=200$

Розподіл учнів за класами майже рівний, що дозволяє порівнювати результати між старшокласниками різного року навчання без значних перекосів (рис. 2.3).

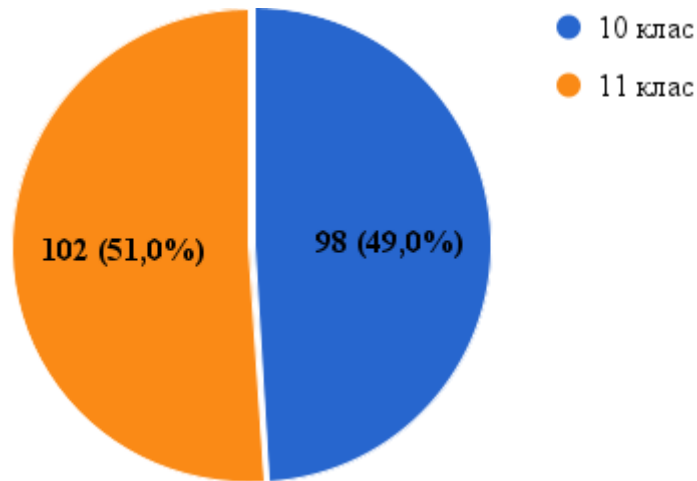

Рис. 2.3. Розподіл учнів за класом, осіб, N=200

Вибірка має збалансоване представництво за статтю, 48% – хлопців та 52% – дівчат (рис. 2.4). Це дає змогу відстежувати можливі відмінності у сприйнятті соціально-педагогічної підтримки між хлопцями та дівчатами.

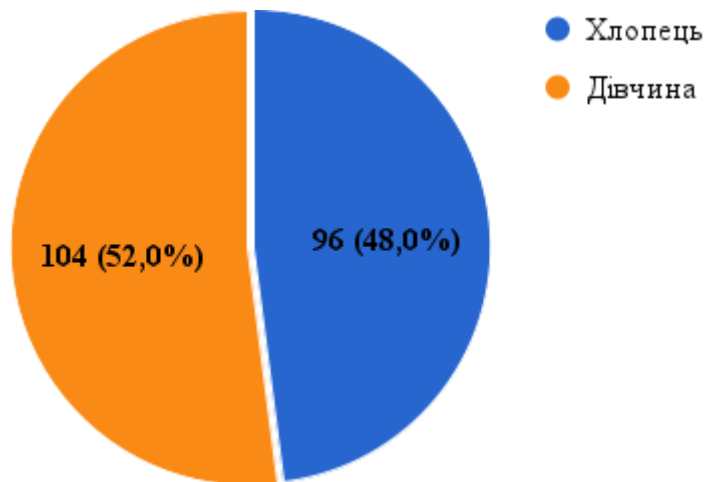

Рис. 2.4. Розподіл учнів за статтю, осіб, N=200

Більшість учнів (87%) навчаються дистанційно більше ніж півроку, що свідчить про достатній досвід використання дистанційних технологій і дозволяє оцінювати ефективність соціально-педагогічної підтримки не лише на початковому етапі навчання, але й у тривалій перспективі. Менша група учнів (13%) з досвідом менше 6 місяців надає можливість порівняти початкові й більш сформовані аспекти сприйняття підтримки (рис. 2.5).

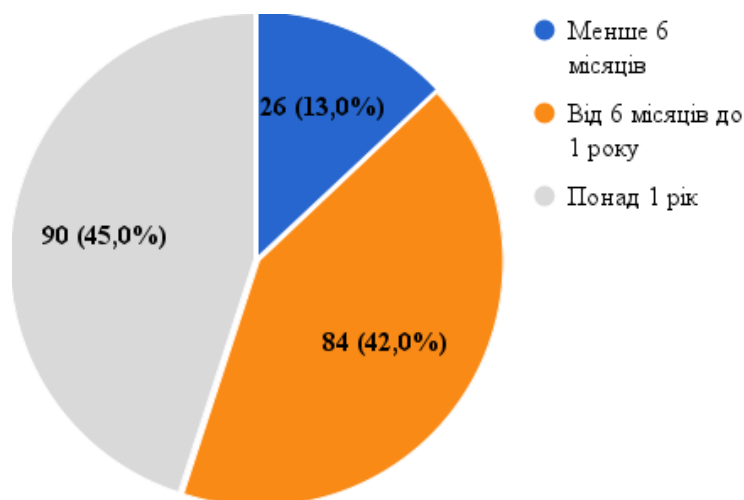

Рис. 2.4. Розподіл учнів за тривалістю навчання у форматі дистанційної освіти, осіб, N=200

Для оцінки сприйняття соціально-педагогічної підтримки серед учнів було запропоновано ряд тверджень, які учні оцінювали за шкалою від 1 («зовсім не згоден») до 5 («повністю згоден»). Результати анкетування дозволяють зрозуміти, як учні оцінюють увагу та підтримку з боку педагогів, адміністрації, однокласників та батьків, а також визначити, які форми підтримки вони вважають найефективнішими.

Більшість учнів (59%) оцінюють увагу та підтримку з боку вчителів на рівні «згоден» і «повністю згоден», що свідчить про позитивне сприйняття педагогічного супроводу. Водночас 14% учнів відчують недостатню підтримку, що вказує на потребу у більш індивідуальному підході до деяких категорій учнів (рис. 2.6).

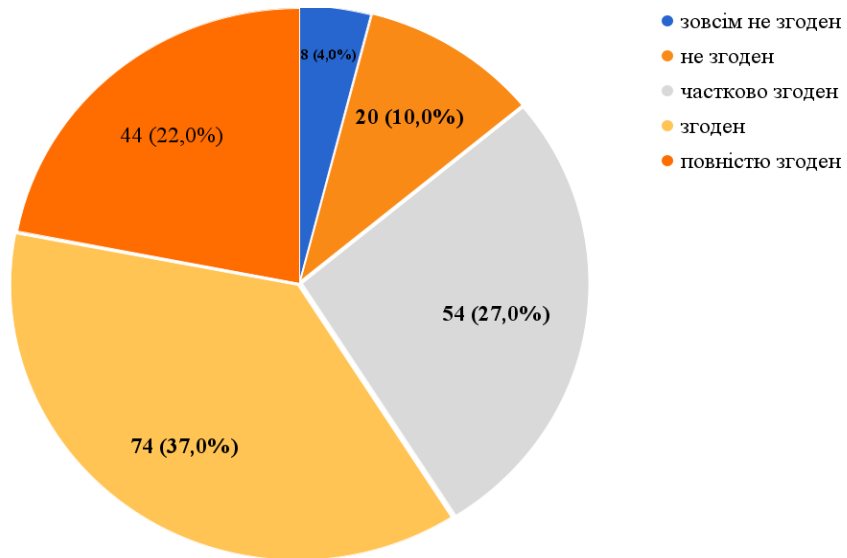

Рис. 2.6. Розподіл відповідей учнів на запитання "Я відчуваю, що вчителі приділяють мені достатньо уваги й підтримки" (Оцінка підтримки з боку вчителів), осіб, N=200

Більшість учнів (64%) відчують, що можуть звернутися до класного керівника або куратора за допомогою. Це свідчить про високий рівень доступності педагогів у дистанційному форматі, хоча приблизно третина респондентів потребує більшої відкритості та стимулювання звернення у складних ситуаціях.

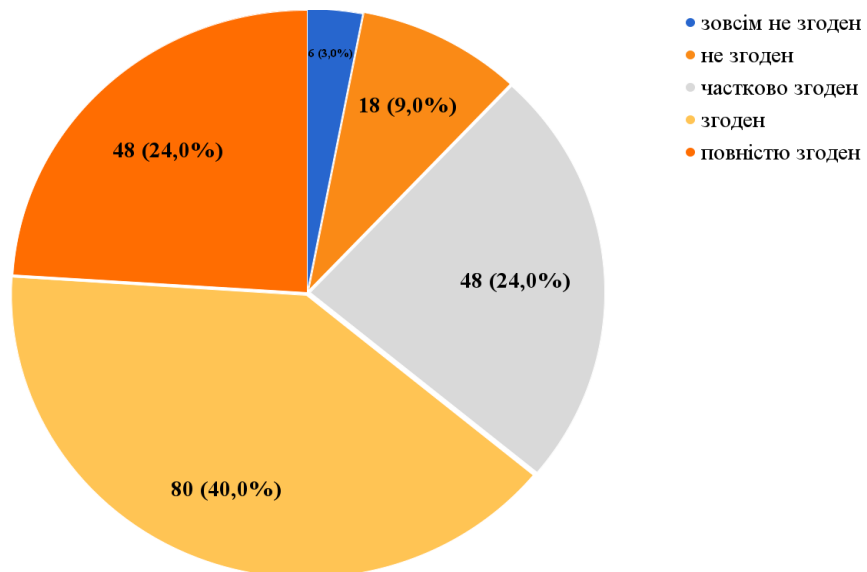

Рис. 2.7. Розподіл відповідей учнів на запитання "Я можу звернутися до класного керівника чи куратора за допомогою в складних ситуаціях" (Можливість звернення до класного керівника чи куратора), осіб, N=200

Половина учнів оцінює доступність адміністрації як «частково згоден» або «згоден», тоді як 21% відчувають труднощі у спілкуванні з менеджерами та методистами. Це підкреслює необхідність підвищення видимості та активності адміністративної підтримки у дистанційному навчанні (рис. 2.8).

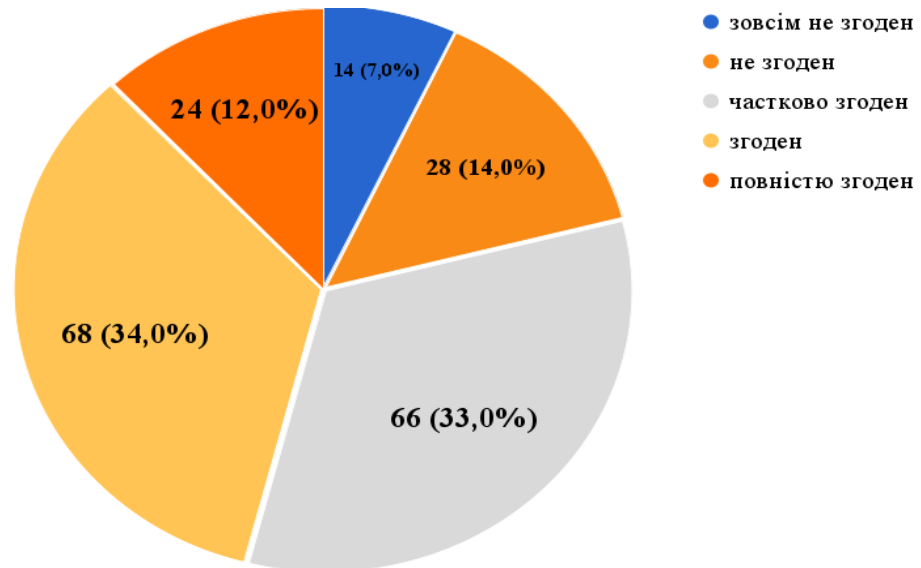

Рис. 2.8. Розподіл відповідей учнів на запитання «Адміністрація школи (менеджери, методисти) доступна для спілкування та допомоги» (Доступність адміністрації школи), осіб, N=200

Учні оцінюють підтримку однокласників на середньому рівні (3,7), що свідчить про наявність певних форм взаємодопомоги, але водночас показує можливість розвитку командної роботи та соціальної взаємодії у дистанційних групах. Підтримка батьків оцінюється найвищою (4,0), що підкреслює важливу роль сім'ї у дистанційному навчанні та формуванні академічної мотивації (рис. 2.9).

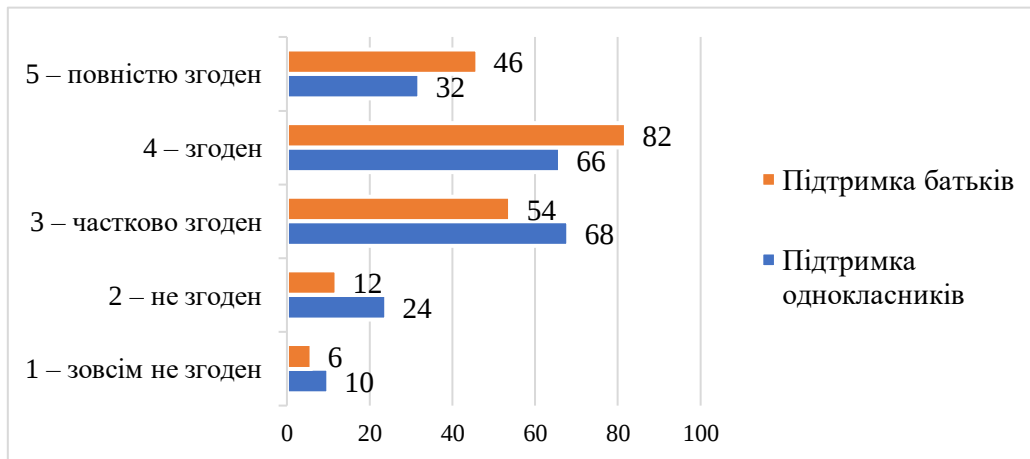

Рис. 2.9. Підтримка з боку однокласників та батьків, осіб, N=200

Дані свідчать про те, що учні загалом задоволені підтримкою педагогів і адміністрації, але частина учнів відчуває її недостатність у складних ситуаціях. Найвищі оцінки отримала підтримка батьків, тоді як підтримка однокласників має середній рівень, що вказує на потенціал для розвитку групової взаємодії та колективної допомоги.

Для оцінки академічної мотивації учнів дистанційної школи було також запропоновано ряд тверджень, які оцінювалися аналогічно. Ці питання дозволяють визначити зацікавленість учнів у навчанні, їхнє усвідомлення цінності знань та орієнтацію на особистий розвиток.

Більшість учнів (66%) відчувають зацікавленість у навчанні, оцінюючи її на рівні «згоден» і «повністю згоден». Лише невелика частина (10%) проявляє низький рівень інтересу, що вказує на необхідність використання додаткових мотивуючих стратегій у дистанційній освіті (рис. 2.10.).

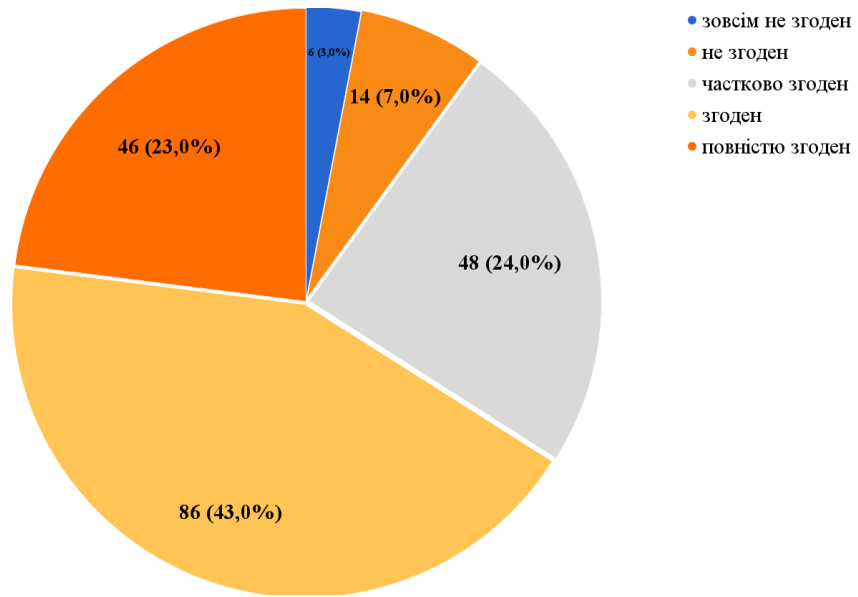

Рис. 2.10. Розподіл відповідей учнів на запитання “Мені цікаво навчатися в онлайн-школі” (Зацікавленість у навчанні), осіб, N=200

Більшість учнів (74%) визнають, що навчання сприяє розвитку і досягненню особистих цілей. Це підтверджує високу ефективність дистанційної форми освіти у формуванні внутрішньої мотивації та особистісного розвитку (рис. 2.11).

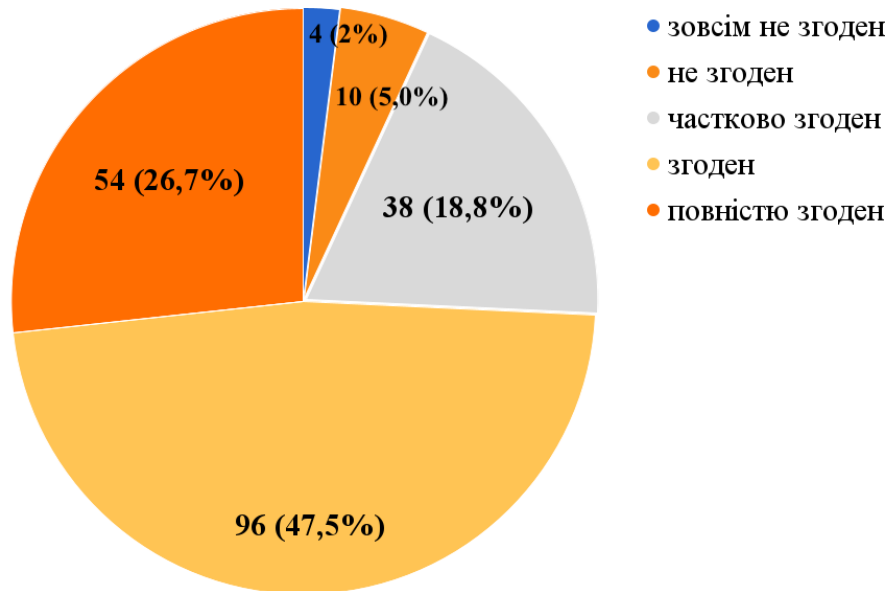

Рис. 2.11. Розподіл відповідей учнів на запитання “Я відчуваю, що навчання допомагає мені розвиватися та досягати особистих цілей” (Усвідомлення розвитку та досягнення цілей), осіб, N=200

Більшість учнів (61%) демонструють внутрішню мотивацію, намагаючись виконувати завдання не лише для оцінок, а й для власних знань. Це важливий показник формування самостійності та відповідальності в дистанційній освіті (рис. 2.12).

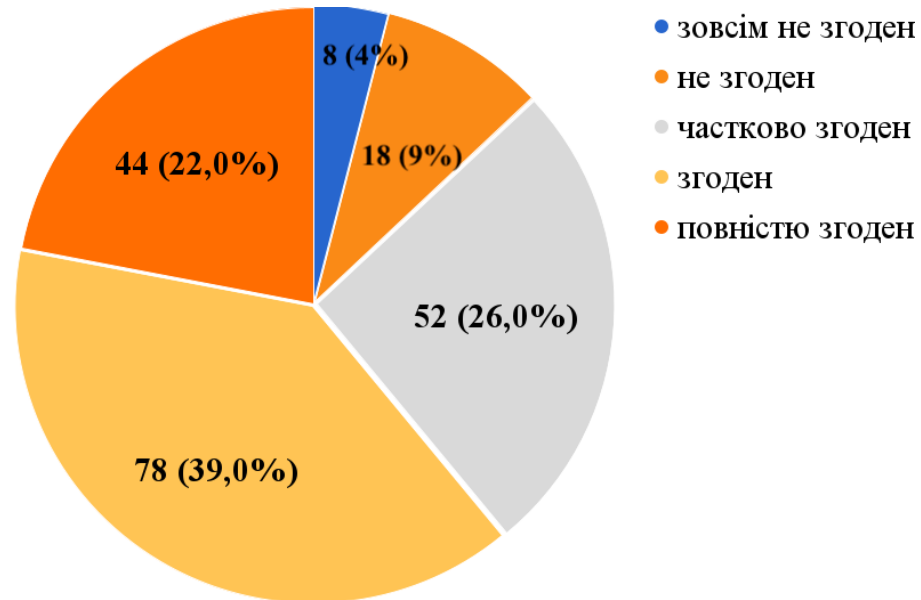

Рис. 2.12. Розподіл відповідей учнів на запитання “Я стараюся виконувати завдання не лише для оцінок, а й для власних знань” (Орієнтація на знання, а не на оцінки), осіб, N=200

Більшість учнів (59%) мають чіткі плани щодо використання здобутих знань у майбутньому, що свідчить про усвідомлену академічну мотивацію та орієнтацію на результат. Проте близько 13% респондентів ще не мають сформованих планів, що може свідчити про потребу у додатковому консультуванні та мотиваційній підтримці (рис. 2.13).

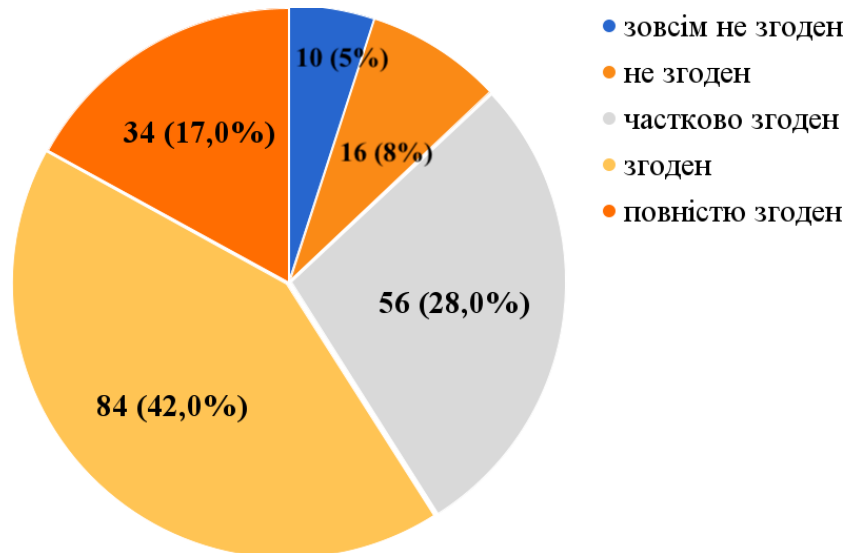

Рис. 2.13. Розподіл відповідей учнів на запитання “Я маю чіткі плани щодо використання здобутих знань у майбутньому” (Планування використання знань у майбутньому), осіб, N=200

Учні цікавляться навчанням, усвідомлюють його користь для розвитку та формування особистих цілей, орієнтовані на засвоєння знань, а не лише на оцінки, і здебільшого мають плани щодо практичного застосування навчального матеріалу. Водночас, частина учнів потребує більшої підтримки у формуванні внутрішньої мотивації та майбутніх навчальних або кар’єрних планів.

IV блок анкети дозволяє оцінити рівень задоволеності учнів організацією дистанційного навчання, зокрема якістю онлайн-уроків, наявністю навчальних ресурсів, ефективністю комунікації з учителями та відчуттям приналежності до шкільної спільноти.

Більшість учнів (59%) вважають онлайн-уроки зручними для сприйняття та розуміння. Водночас майже 15% респондентів висловлюють незадоволення цим аспектом, що свідчить про наявність індивідуальних труднощів, пов’язаних із форматом або стилем викладання (рис. 2.14.).

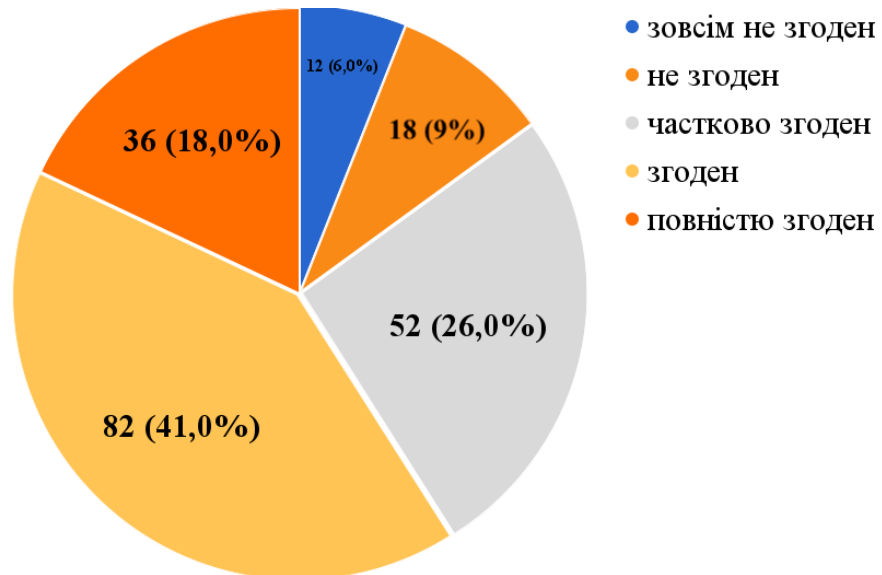

Рис. 2.14. Розподіл відповідей учнів на запитання “Онлайн-уроки зручні для сприйняття та розуміння” (Зручність онлайн-уроків), осіб, N=200

Більшість респондентів (68%) вважають, що вони отримують достатньо навчальних матеріалів і ресурсів для ефективного навчання. Проте 10% учнів відчують дефіцит навчальних матеріалів, що може негативно впливати на їхню задоволеність і результативність навчання (рис. 2.15).

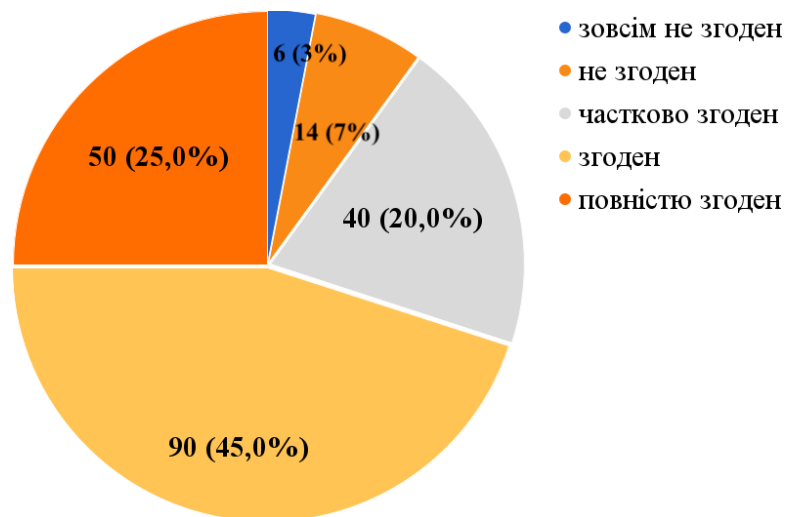

Рис. 2.15. Розподіл відповідей учнів на запитання “Я отримую достатньо навчальних матеріалів та ресурсів для ефективного навчання” (Достатність навчальних матеріалів), осіб, N=200

70% учнів високо оцінюють доступність і зрозумілість комунікації з учителями у форматі онлайн. Це свідчить про те, що педагогічний колектив ефективно адаптувався до дистанційної форми. Лише 10% респондентів мають суттєві труднощі з цим аспектом, що потребує додаткової уваги (рис. 2.16).

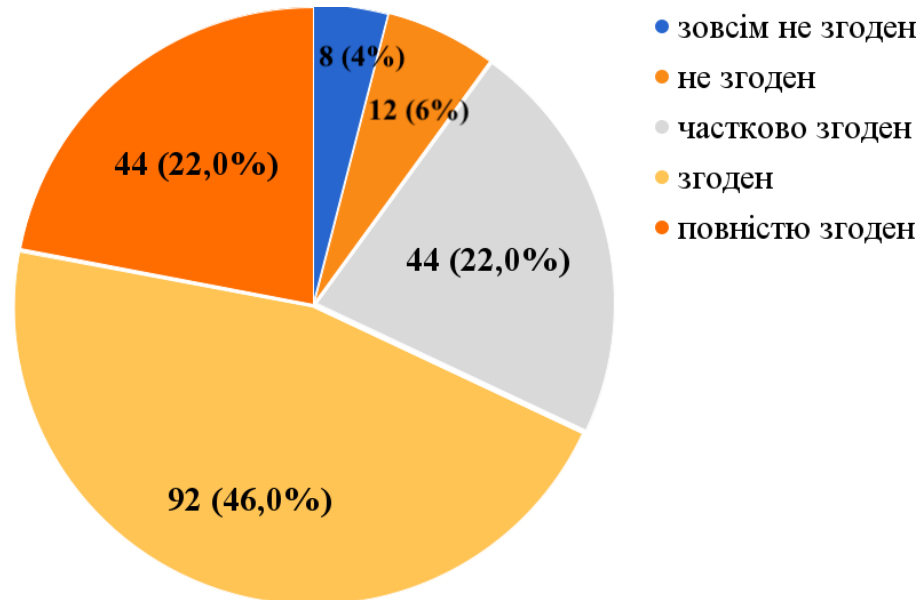

Рис. 2.16. Розподіл відповідей учнів на запитання “Комунікація з учителями у форматі онлайн є доступною та зрозумілою” (Доступність комунікації з учителями), осіб, N=200

Хоча понад половина учнів (48%) погоджуються з тим, що відчують себе частиною шкільної спільноти, рівень цього показника є нижчим, ніж за іншими параметрами задоволеності. Близько 20% респондентів прямо зазначили, що не відчують зв’язку зі спільнотою, що свідчить про певну соціальну ізоляцію, характерну для дистанційного формату (рис. 2.17).

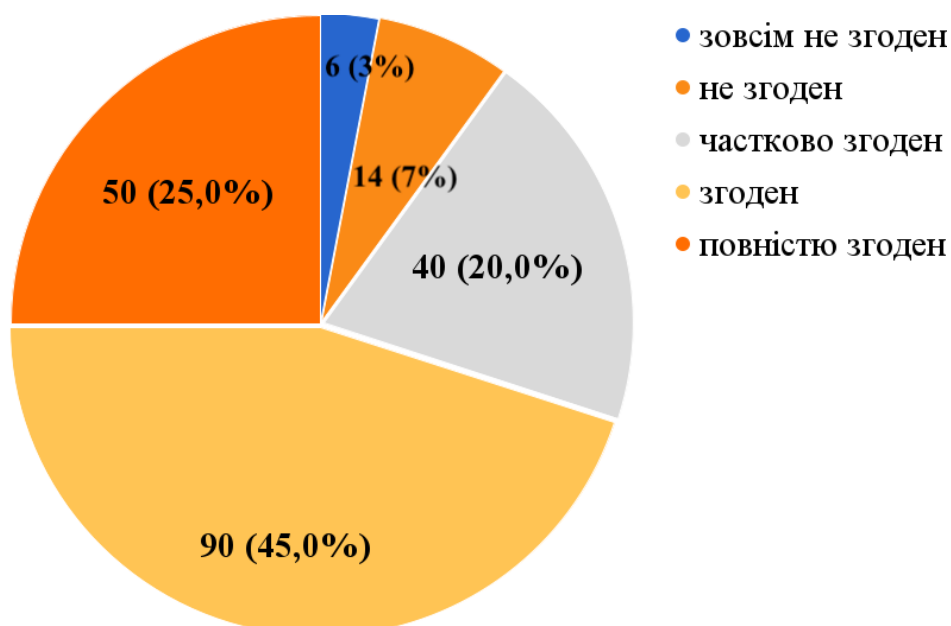

Рис. 2.17. Розподіл відповідей учнів на запитання “Я відчуваю, що є частиною шкільної спільноти, навіть навчаючись дистанційно”, осіб, N=200

Учні демонструють високий рівень задоволеності дистанційним навчанням, особливо у сфері комунікації з педагогами та забезпеченості навчальними матеріалами. Водночас проблемним аспектом залишається відчуття належності до шкільної спільноти, що потребує додаткових педагогічних та соціальних заходів для зміцнення командного духу й соціальної взаємодії в онлайн-середовищі.

V блок анкети був спрямований на виявлення емоційного стану учнів, їхньої стресостійкості, відчуття підтримки та можливостей соціальної взаємодії під час навчання в дистанційному форматі. Ці показники є важливими для оцінки якості соціально-педагогічної підтримки та її впливу на загальний добробут учнів.

55% учнів відчувають, що отримують підтримку у складних ситуаціях, проте 16% висловлюють протилежну думку. Це свідчить про нерівномірність у сприйнятті підтримки: для більшості вона є достатньою, але певна частина учнів потребує додаткових індивідуальних форм допомоги (рис. 2.18).

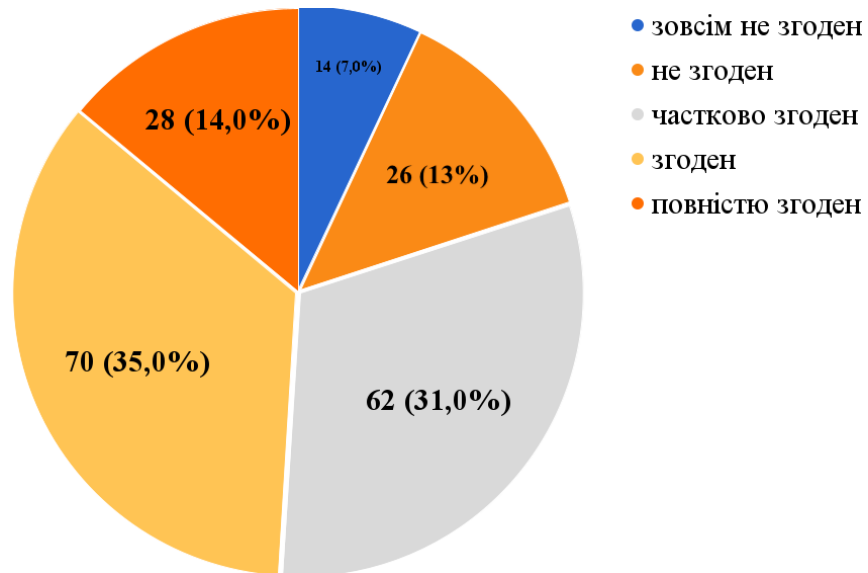

Рис. 2.18. Розподіл відповідей учнів на запитання “Я відчуваю підтримку, коли стикаюся з труднощами у навчанні чи особистому житті” (Відчуття підтримки у складних ситуаціях), осіб, N=200

Більшість респондентів (49%) погоджуються з твердженням, що навчання у дистанційній школі не викликає надмірного стресу. Водночас близько 20% учнів все ж відчувають значне навантаження, що свідчить про потребу в оптимізації навчального графіка й запровадженні програм психологічної підтримки (рис. 2.19).

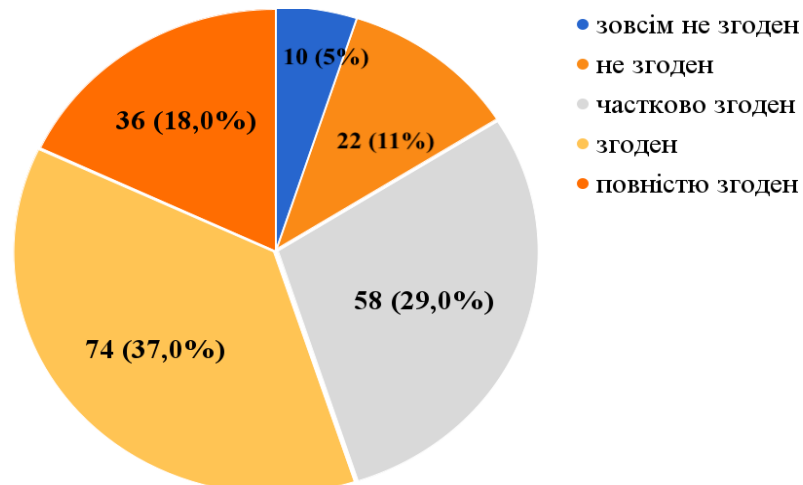

Рис. 2.19. Розподіл відповідей учнів на запитання “Навчання у дистанційній школі не викликає в мене надмірного стресу” (Рівень стресу від навчання), осіб, N=200

54% учнів вважають себе емоційно стабільними під час навчання, що демонструє позитивний вплив дистанційного формату на психологічний комфорт значної частини школярів. Проте близько 16% учнів відзначають емоційну нестабільність, що вказує на потребу додаткових механізмів соціально-педагогічної підтримки (рис. 2.20).

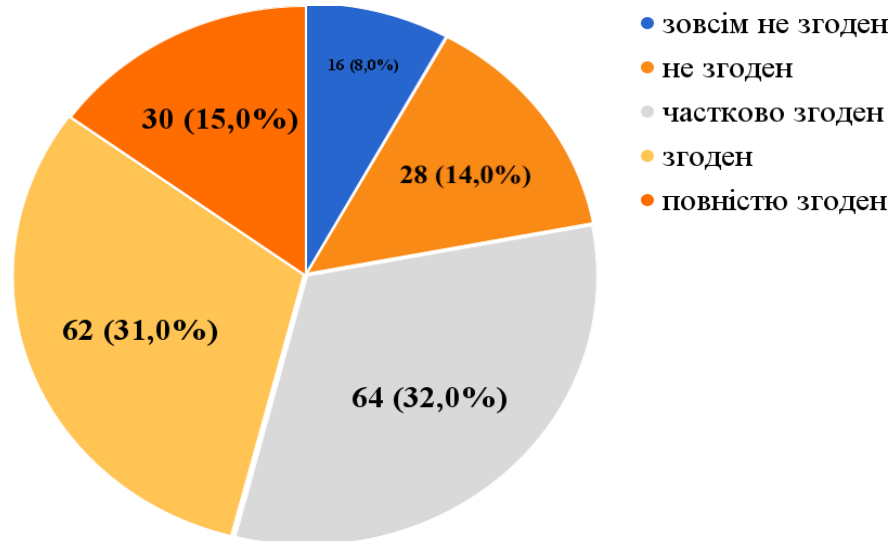

Рис. 2.20. Розподіл відповідей учнів на запитання “Я відчуваю себе емоційно стабільним(ою) під час навчального процесу” (Емоційна стабільність під час навчання), осіб, N=200

Лише 46% учнів відчують достатні можливості для спілкування з однокласниками та друзями під час дистанційного навчання. Приблизно 22% зазначили, що такої можливості майже немає, що свідчить про ризик соціальної ізоляції та потребу у створенні додаткових інтерактивних платформ для комунікації (рис. 2.21).

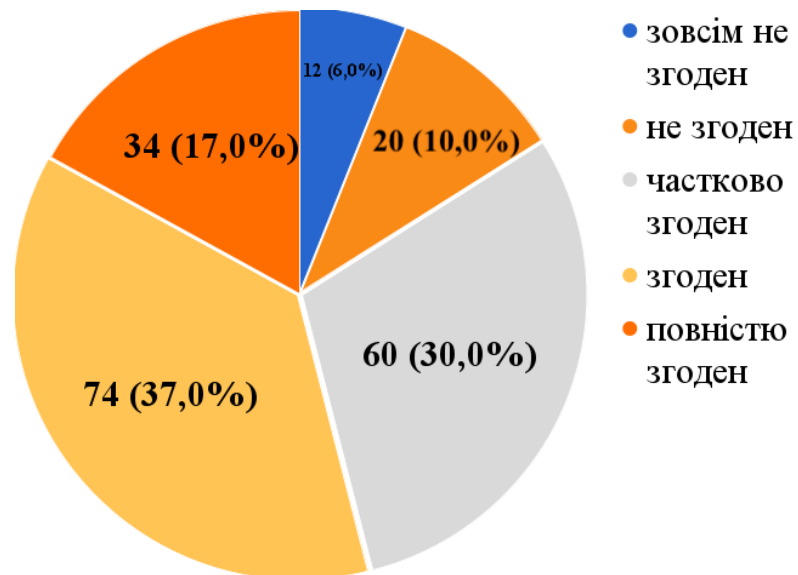

Рис. 2.21. Розподіл відповідей учнів на запитання “Я маю можливість спілкуватися з друзями та однокласниками, попри дистанційний формат” (Можливість спілкування з друзями та однокласниками), осіб, N=200

Учні демонструють відносно стабільний емоційний стан та помірний рівень стресу під час дистанційного навчання. Водночас спостерігаються проблеми у сфері соціальної взаємодії та відчуття підтримки: певна частина учнів не має достатніх можливостей для спілкування та відчуває нестачу емоційної підтримки. Це вказує на необхідність посилення програм соціально-педагогічного супроводу та розвитку комунікативних практик в онлайн-школі.

Отримані результати відкритих запитань (табл. 2.1.) свідчать, що більшість учнів пов’язують соціально-педагогічну підтримку з психологічним комфортом та навчальною допомогою. Водночас значна кількість відповідей (майже половина) підкреслює необхідність емоційної складової, що ще раз доводить: дистанційна освіта безпосередньо впливає на психоемоційний стан школярів. Менше уваги приділено організаційним питанням, але й вони є значущими, адже без налагодженої структури навчального процесу підтримка втрачає ефективність.

Таблиця 2.1

Розуміння учнями поняття «соціально-педагогічна підтримка», %

Категорія відповіді	Частота згадування (%)	Приклади формулювань учнів
Емоційна підтримка, розуміння	41	«можливість поговорити з учителем, коли важко»; «підтримка у складних життєвих ситуаціях»
Допомога у навчанні	36	«додаткові пояснення теми», «консультації перед тестами»
Мотиваційна підтримка	15	«похвала, щоб хотілося старатися»
Організаційна допомога	8	«допомога з розкладом, технічними труднощами»

Учні найбільше цінують оперативність та персоналізованість підтримки (табл. 2.2). Це логічно, оскільки в умовах дистанційного навчання іноді бракує швидкої реакції, і саме тут формується відчуття ізоляції. Також відзначається потреба у психологічних консультаціях, хоча ця група менша за чисельністю. Це свідчить про диференційовані потреби учнів: для одних важливий академічний аспект, для інших – психологічний.

Таблиця 2.2

Найбільш важливі форми підтримки від учителів та адміністрації, %

Форма підтримки	Частота згадування (%)	Приклади відповідей
Індивідуальні консультації	38	«можливість окремо розібрати тему з учителем»
Швидкий зворотний зв'язок	29	«щоб відповідали у чаті, коли є питання»
Онлайн-зустрічі для обговорення проблем	18	«зустріч з куратором для вирішення складних ситуацій»
Психологічна допомога	15	«потрібно, щоб з нами розмовляли про емоційний стан»

Найбільш критичними є технічні бар'єри та соціальна ізоляція. Ці проблеми прямо впливають на успішність та емоційний стан учнів. Цікаво, що майже чверть школярів зазначили труднощі з самоорганізацією, що є типовим викликом дистанційного навчання. Водночас лише невелика частина бачить головну проблему у навантаженні, отже, питання полягає не стільки в обсязі завдань, скільки в умовах і підтримці їх виконання (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Найпоширеніші труднощі у дистанційному навчанні, %

Тип труднощів	Частота згадування (%)	Приклади відповідей
Технічні проблеми	34	«інтернет зникає на уроці», «поганий звук»
Нестача живого спілкування	31	«немає спілкування з друзями», «самотньо»
Складність самоорганізації	24	«важко планувати час, коли все вдома»
Надмірне навчальне навантаження	11	«дуже багато завдань, не все встигаю»

Пропозиції учнів відображають їхнє прагнення до соціалізації та більшої взаємодії у навчальному середовищі. Найбільше підкреслюється потреба у створенні неформальних освітніх просторів (клубів, гуртків, дискусій), що компенсують відсутність реального шкільного спілкування. Крім того, значна частина школярів наголошує на важливості доступних додаткових матеріалів та гнучкості в оцінюванні, що є критично важливим у дистанційному форматі (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Пропозиції учнів щодо вдосконалення підтримки, %

Пропозиція учнів	Частота згадування (%)	Приклади формулювань
Онлайн-клуби та гуртки	28	«було б класно робити дебати чи клуб англійської»
Групові зустрічі з класом	24	«щоб разом говорити не тільки про навчання»
Додаткові матеріали, відеопояснення	22	«короткі відео з поясненням теми»
Психологічні тренінги чи чати підтримки	16	«можливість виговоритися»
Гнучкі дедлайни	10	«якщо хворієш, щоб не одразу ставили двійку»

Аналіз відкритих запитань показує, що учні визначають соціально-педагогічну підтримку не лише як допомогу у навчанні, а насамперед як поєднання емоційної, мотиваційної та організаційної складових. Головні проблеми, з якими вони стикаються, стосуються технічних труднощів,

дефіциту живого спілкування та самодисципліни. При цьому найбільш бажані зміни спрямовані на створення умов для більшої інтерактивності, доступності допомоги та психологічного благополуччя.

Для оцінки соціально-педагогічної підтримки учнів у дистанційній освіті було проведено також якісний збір даних. У вибірку для інтерв'ю увійшло 12 учнів онлайн-школи JustSchool, що навчаються у 10-х та 11-х класах. Серед них було представлено як хлопців, так і дівчат, із приблизно рівним гендерним балансом (6 дівчат і 6 хлопців). Віковий діапазон учасників становив від 15 до 17 років, що відповідає середньому та старшому підлітковому віку.

Щодо досвіду дистанційного навчання, учні розподілилися нерівномірно: частина з них лише нещодавно приєдналася до онлайн-школи, тоді як інші мали понад річний досвід. Це дозволило дослідити різні перспективи: як тих, хто тільки адаптується до формату дистанційної освіти, так і тих, хто вже добре ознайомлений із її особливостями (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Характеристика учнів – учасників інтерв'ю

№	Вік	Клас	Стать	Досвід навчання у дистанційній школі	Характеристика вибору
1	15	10	Хлопець	6–12 місяців	Учень середнього рівня успішності
2	16	10	Дівчина	понад 1 рік	Висока навчальна мотивація
3	15	10	Хлопець	менше 6 міс.	Новачок, ще в процесі адаптації
4	16	10	Дівчина	понад 1 рік	Активна у позакласних заходах
5	16	11	Хлопець	понад 1 рік	Готується до ЄВІ, висока успішність
6	17	11	Дівчина	6–12 місяців	Відзначає труднощі з технікою
7	16	11	Хлопець	понад 1 рік	Має середній рівень успішності
8	17	11	Дівчина	менше 6 міс.	Лише починає навчання, шукає підтримки
9	15	10	Дівчина	6–12 місяців	Має труднощі з самоорганізацією
10	16	11	Хлопець	понад 1 рік	Стабільні результати, прагне університету
11	17	11	Дівчина	понад 1 рік	Висока мотивація, лідерські якості
12	15	10	Хлопець	менше 6 міс.	Потребує більше підтримки від учителів

Вибірка була побудована таким чином, щоб забезпечити різноманітність думок: учні різних класів (10-й і 11-й), різного рівня успішності (від високих до середніх і нижчих результатів), а також із різним періодом перебування в дистанційній школі. Це дозволяє зробити висновки не лише про узагальнений портрет учня онлайн-школи, а й про те, як різні групи переживають і сприймають соціально-педагогічну підтримку.

Загальна характеристика учасників свідчить, що вибірка є різнорівневою і збалансованою. Серед 12 учнів:

- 50% навчаються в 10 класі, 50% – в 11 класі, що дозволяє порівняти відмінності між середньою та випускною ланкою;
- досвід навчання розподілився таким чином: 25% навчаються менше 6 місяців, 33% – від 6 місяців до 1 року, 42% – понад 1 рік. Це дає змогу відслідкувати динаміку адаптації до дистанційного формату;
- забезпечено гендерний баланс: 6 хлопців і 6 дівчат;
- у вибірці представлені учні з різною успішністю та рівнем залученості до шкільного життя, що дає змогу побачити не лише позитивні, а й проблемні аспекти соціально-педагогічної підтримки.

Учні по-різному оцінювали рівень підтримки, яку вони отримують у процесі дистанційного навчання. Найбільш високо була відзначена доступність учителів і класних керівників, адже більшість учнів відчувають, що можуть звернутися за допомогою у складних ситуаціях. Проте дещо нижчі оцінки отримала доступність адміністрації, що пояснюється обмеженим контактом учнів із менеджерами чи методистами (табл. 2.6).

Підтримка з боку однокласників оцінювалася нерівномірно: частина учнів вказали на активне спілкування та взаємодопомогу, інші ж наголошували на дефіциті дружніх контактів. Щодо ролі батьків – більшість респондентів зазначили, що саме вони допомагають організувати навчальний процес і мотивують до навчання.

Таблиця 2.6

Рівень соціально-педагогічної підтримки

Питання	Середній бал (1–5)	Тенденції у відповідях
5. Вчителі приділяють достатньо уваги й підтримки	4,3	Більшість учнів задоволені увагою, особливо на консультаціях.
6. Можливість звернутися до класного керівника/куратора	4,5	Учні підкреслюють швидку реакцію кураторів, готовність вислухати.
7. Доступність адміністрації (менеджери, методисти)	3,6	Звертаються рідко; доступні, але не завжди швидко.
8. Підтримка з боку однокласників	3,8	Є допомога в чатах і групах, але відсутнє «живе» спілкування.
9. Допомога батьків у навчанні	4,2	Переважають підтримують морально та контролюють організацію.

Відповіді учнів свідчать про загалом високий рівень мотивації. Більшість підкреслили, що навчання у дистанційній школі їм цікаве та допомагає в особистому розвитку. Особливо вираженою є орієнтація на майбутнє – учні мають плани щодо використання здобутих знань у вищій освіті та професії.

Водночас простежуються певні відмінності: учні з меншим досвідом дистанційного навчання ще не до кінця впевнені у своїй самоорганізації, а старшокласники (11 клас) демонструють більш сформовану цілеспрямованість (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Академічна мотивація учнів

Питання	Середній бал (1–5)	Тенденції у відповідях
10. Цікавість до навчання в онлайн-школі	4,0	Частина учнів відзначає зручність і гнучкість, інші – брак живих вражень.
11. Навчання допомагає у розвитку та досягненні цілей	4,4	Більшість бачать прямий зв'язок з майбутнім навчанням у ВНЗ.
12. Виконання завдань не лише для оцінок, а й для знань	4,1	Учні підкреслюють прагнення розуміти матеріал, а не просто «закрити тему».
13. Чіткі плани використання знань у майбутньому	4,5	Старшокласники пов'язують знання з вибором професії та ЗНО.

Більшість учнів відзначили, що дистанційне навчання є достатньо зручним, особливо завдяки можливості гнучко планувати свій час і отримувати доступ до матеріалів у будь-який момент. Водночас деякі респонденти зазначили, що іноді онлайн-уроки вимагають більшої концентрації, ніж офлайн, що може ускладнювати процес сприйняття.

Дуже високо оцінили учні доступність навчальних матеріалів та ресурсів. Усі опитані зазначили, що навчальні матеріали завжди доступні онлайн, що знімає проблему пропусків або повторного опрацювання (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Задоволеність дистанційним навчанням

Питання	Середній бал (1–5)	Тенденції у відповідях
14. Зручність онлайн-уроків	4,1	Зручність і гнучкість, але іноді складно концентруватися.
15. Достатність навчальних матеріалів	4,6	Усі учні відзначають наявність ресурсів, можливість повторювати матеріал.
16. Доступність комунікації з учителями	4,4	Вчителі швидко відповідають, пояснення є зрозумілими.
17. Відчуття приналежності до спільноти	3,5	Частина відчуває брак «живого» шкільного життя.

Комунікація з учителями оцінюється позитивно: учні зазначають, що вчителі швидко відповідають у чатах, а пояснення є зрозумілими. Найслабшим показником стала відчуття приналежності до шкільної спільноти – хоча частина учнів бере участь у групових заходах, багато хто все таки вважає дистанційне навчання більш індивідуалізованим і менш соціалізованим.

У відповідях учнів простежується різноманітність досвіду. Частина з них зазначила, що отримує достатню підтримку від учителів, кураторів і батьків, що допомагає долати труднощі як у навчанні, так і в особистому житті. Проте деякі учні вказали на обмеженість психологічної допомоги, адже не

завжди є спеціаліст, до якого можна звернутися з особистими проблемами (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Психо-соціальне благополуччя учнів

Питання	Середній бал (1–5)	Тенденції у відповідях
18. Відчуття підтримки у складних ситуаціях	4,0	Учителі й батьки підтримують, але бракує професійної психологічної допомоги.
19. Відсутність надмірного стресу	3,9	Досвідчені учні відчувають менше стресу, новачки – більше.
20. Емоційна стабільність під час навчання	4,1	Стабільність пов'язана з наявністю комунікації й підтримки.
21. Можливість спілкування з друзями	3,4	Соціалізація обмежена, більшість відчувають дефіцит спілкування.

Щодо стресу, більшість учнів відповіли, що навчання не викликає надмірного тиску, оскільки вони можуть самі регулювати свій темп. Проте новачки у дистанційному навчанні (ті, що навчаються менше 6 місяців) відчувають більше напруження, особливо через складність самоорганізації.

Рівень емоційної стабільності оцінюється відносно високо, однак учні наголошують, що настрій залежить від якості комунікації з учителями та однолітками. Спілкування з друзями й однокласниками в онлайн-форматі сприймається як недостатнє – більшість учнів хотіли б мати більше інтерактивних можливостей.

Учні в цілому розглядають соціально-педагогічну підтримку як комплекс заходів, що поєднують емоційну, організаційну й навчальну допомогу. Для багатьох респондентів підтримка означає не лише роз'яснення навчального матеріалу, а й увагу до особистих труднощів, мотивацію, розуміння й можливість звернутися до дорослого у разі проблем (табл. 2.10).

Найбільш затребуваними формами допомоги учні вважають: оперативний зворотний зв'язок від учителів, а також мотиваційні заходи (індивідуальні консультації, позаурочні активності, підтримка у виборі професійного шляху).

Таблиця 2.10

Відкриті запитання – типові відповіді учнів

№	Питання	Типові відповіді учнів	Узагальнення
1	2	3	4
22	Що для вас означає «соціально-педагогічна підтримка»?	«Коли вчитель може вислухати, якщо є проблеми»; «Можливість отримати пораду і допомогу не тільки у навчанні»; «Щоб був хтось, до кого можна звернутися»	Підтримка = допомога і в навчанні, і в особистих питаннях, орієнтація на цілісні потреби учня
23	Які форми допомоги є найбільш важливими?	«Швидкі відповіді у чаті»; «Додаткові пояснення»; «Мотиваційні розмови»	Найважливіше: доступність учителів, зворотний зв'язок, консультації, індивідуальна увага
24	З якими труднощами стикаєтеся найчастіше?	«Важко змусити себе сісти за уроки»; «Не вистачає живого спілкування»; «Часом завдань забагато»; «Поганий інтернет»	Головні проблеми: самоорганізація, соціальна ізоляція, перевантаження, технічні збої
25	Які заходи школа могла б запровадити для кращої підтримки?	«Більше групових ігор чи зустрічей онлайн»; «Онлайн-вечори чи клуби»; «Психолог, до якого можна звернутися»; «Більше відео-уроків, де все пояснюють»	Пропозиції: розвиток спільноти, психологічна підтримка, інтерактивні заходи, різні формати навчальних матеріалів

Щодо труднощів, то найчастіше згадувалися: самоорганізація й контроль часу, нестача живого спілкування, а також перевантаженість завданнями у деякі періоди. Для частини учнів складнощі також стосуються технічних аспектів – проблеми з інтернетом або платформою.

Серед пропозицій респонденти найчастіше згадували: більше групових інтерактивів, проведення онлайн-заходів для неформального спілкування, а

також створення служби психологічної підтримки. Дехто запропонував більше варіативних форматів навчання – відеоінструкції, міні-курси чи факультативи.

Учителі онлайн-школи розуміють соціально-педагогічну підтримку як поєднання академічної допомоги та емоційної підтримки. Вони наголошують, що в умовах дистанційного навчання ця підтримка набуває особливого значення, оскільки учні часто відчувають брак живого спілкування.

Серед найбільш поширених форм підтримки вчителі називають: індивідуальні консультації онлайн, регулярний зворотний зв'язок у чатах, мотиваційні бесіди та підтримку у випадках особистих труднощів. Більшість респондентів підкреслили, що характер допомоги змінюється залежно від потреб учнів: від надання додаткових матеріалів для сильних учнів до більш емоційної та організаційної підтримки для тих, хто має труднощі з мотивацією (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Результати інтерв'ю з учителями

Запитання	Узагальнені відповіді
1. Як розумієте «соціально-педагогічну підтримку»?	<i>«Допомога не лише в навчанні, а й у розвитку та емоційному стані учня»; «Бути поруч, навіть онлайн».</i>
2. Які форми підтримки застосовуєте?	<i>Онлайн-консультації, пояснення в чаті, мотиваційні бесіди.</i>
3. Чи змінюється характер підтримки залежно від учня?	<i>Так, враховується рівень успішності, мотивація.</i>
4. Як підтримуєте зворотний зв'язок?	<i>Чати, відеозустрічі, особисті повідомлення; найбільш ефективним вважають регулярний короткий контакт.</i>
5. Труднощі у підтримці	<i>Перевантаження спілкуванням, складність відстеження психологічного стану, нестача часу.</i>
6. Чи є підтримка адміністрації?	<i>Загалом так: методичні матеріали, технічні інструменти; але бракує психологічної служби.</i>
7. Що могло б зробити підтримку ефективнішою?	<i>Залучення шкільного психолога, більше інтерактивних заходів, системний моніторинг мотивації.</i>
8. Приклади успішних ситуацій	<i>«Учень хотів залишити навчання, але завдяки регулярним розмовам і підтримці він залишився і покращив результати».</i>

У якості головних труднощів вчителі вказали перевантаження комунікацією, складність відслідковування психологічного стану учнів через екран, а також обмеженість часу. Водночас більшість зазначила, що адміністрація забезпечує необхідні умови (зручні платформи, методичні поради), проте бракує систематичного психологічного супроводу.

Представники адміністрації школи визначають соціально-педагогічну підтримку як частину освітньої стратегії, яка включає регламенти, правила комунікації та надання ресурсів учителям. За їхніми словами, онлайн-школа має низку механізмів підтримки: кураторські групи, систему чат-підтримки, моніторинг навчальних досягнень та регулярні збори з учнями й батьками (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Результати інтерв'ю з менеджерами/методистами

Запитання	Узагальнені відповіді
1. Як визначається підтримка учнів?	<i>Частина освітньої політики школи; поєднання навчальних, виховних і організаційних заходів.</i>
2. Які механізми передбачені?	<i>Кураторські групи, чат-підтримка, система моніторингу, збори з батьками.</i>
3. Як організована комунікація?	<i>Через платформи, чати, відеоконференції; у складних випадках – індивідуальні зустрічі.</i>
4. Чи здійснюється моніторинг задоволеності?	<i>Так, через опитування учнів і батьків, аналіз звернень у чатах.</i>
5. Найчастіші проблеми учнів	<i>Самоорганізація, мотивація, технічні труднощі, емоційна перевтома.</i>
6. Роль співпраці з батьками	<i>Ключова, адже без неї підтримка школи є неповною.</i>
7. Ресурси: достатні/брак	<i>Достатньо методичних і технічних, бракує психологів та додаткових інтерактивних заходів.</i>
8. Нові стратегії	<i>Онлайн-гуртки, менторська система, розширення технічної підтримки.</i>

Найчастіші проблеми, з якими звертаються учні, стосуються самоорганізації, емоційного виснаження й технічних труднощів. Менеджери визнають, що співпраця з батьками є критичною, адже вона підсилює шкільну підтримку.

Водночас адміністрація зазначає, що бракує психологічного супроводу й інтерактивних позанавчальних заходів, які створювали б відчуття спільноти.

Серед перспективних стратегій названо створення онлайн-гуртків, розвиток менторської системи та розширення ресурсів технічної підтримки.

2.3. Методичні рекомендації щодо вдосконалення соціально-педагогічної підтримки учнів у дистанційному навчанні

Методичні рекомендації щодо вдосконалення соціально-педагогічної підтримки учнів у дистанційному навчанні формуються на основі аналізу результатів кількісного опитування, що дозволяє врахувати реальні потреби учнів і специфіку дистанційної освіти. Отримані дані показують, що більшість учнів позитивно оцінюють увагу та підтримку з боку педагогів, однак 14% відчувають її недостатність, що вказує на необхідність більш індивідуалізованого підходу.

Для ефективного супроводу доцільно організовувати регулярні індивідуальні консультації, що дозволить оперативно вирішувати навчальні труднощі та зменшувати відчуття ізоляції у дистанційному середовищі. Швидкий зворотний зв'язок, який оцінюється учнями як важливий (29% у відкритих відповідях), також слугує ключовим інструментом підтримки, допомагаючи учням отримувати своєчасні відповіді на навчальні питання.

Дослідження показало, що учні високо оцінюють підтримку батьків і вчителів, але відчуття підтримки однокласників середнє (3,7/5), а доступність адміністрації оцінюється не завжди позитивно. Це свідчить про потребу розвитку групової взаємодії та підвищення видимості адміністративної підтримки.

Рекомендується впроваджувати регулярні онлайн-зустрічі для обговорення проблемних ситуацій, створювати групові активності та дискусійні платформи, які сприятимуть розвитку командної роботи, соціальної взаємодії та формуванню відчуття належності до шкільної спільноти, що наразі лише 48% учнів оцінюють позитивно.

Аналіз академічної мотивації показав, що більшість учнів відчують зацікавленість у навчанні (66%), розуміють користь знань для розвитку та досягнення особистих цілей (74%), і здебільшого орієнтовані на знання, а не лише на оцінки (61%). Разом із тим, 10–13% учнів мають низький рівень мотивації або не мають чітких планів щодо застосування знань. Це підкреслює необхідність впровадження індивідуалізованих мотиваційних стратегій, додаткових консультацій і підтримки у формуванні навчальних або кар'єрних планів, що допоможе забезпечити рівномірний розвиток академічної мотивації серед усіх учнів.

В аспекті організації дистанційного навчання учні загалом задоволені зручністю онлайн-уроків (59%), достатністю навчальних матеріалів (68%) та комунікацією з учителями (70%). Проте майже 15% учнів незадоволені форматом уроків, 10% відчують дефіцит матеріалів, а 10% мають труднощі у комунікації. Це підкреслює важливість забезпечення гнучкості навчального процесу, надання додаткових матеріалів та відеопояснень, а також активної підтримки вчителів для тих учнів, які відчують труднощі.

Дослідження емоційного стану учнів показало, що значна частина відчуває підтримку у складних ситуаціях (55%), але 16% учнів залишаються без належної допомоги. Стрес від навчання не перевищує критичних показників для більшості учнів (49%), проте 20% все ж відчують значне навантаження, а 22% мають обмежені можливості для спілкування з однокласниками. Це свідчить про необхідність розвитку програм психологічної підтримки, організації тренінгів, чатів та інтерактивних платформ для комунікації, щоб забезпечити емоційне благополуччя та зменшити ризики соціальної ізоляції.

Відкриті відповіді учнів демонструють, що соціально-педагогічна підтримка сприймається як поєднання емоційної, мотиваційної та організаційної допомоги. Найбільш актуальними формами підтримки є індивідуальні консультації, швидкий зворотний зв'язок, психологічні консультації та онлайн-зустрічі для вирішення проблем. Основні труднощі

дистанційного навчання пов'язані з технічними проблемами (34%), нестачею живого спілкування (31%) та складністю самоорганізації (24%). Для їх подолання рекомендується створювати додаткові ресурси, інтерактивні клуби та гуртки, забезпечувати гнучкі дедлайни та допомогу у плануванні навчального часу.

Отримані дані інтерв'ю з 12 учнями 10–11 класів онлайн-школи JustSchool свідчать, що учні високо оцінюють доступність учителів та класних керівників, особливо у випадках, коли потрібна консультація або допомога у складних ситуаціях. Середній бал оцінки підтримки з боку вчителів становив 4,3, а можливості звернутися до куратора – 4,5. Це підкреслює ефективність персоналізованої допомоги та оперативного зворотного зв'язку як ключових механізмів підтримки. Рекомендується систематично забезпечувати такі консультації та заохочувати учнів звертатися за індивідуальною допомогою, щоб підтримка була максимально доступною та своєчасною.

Водночас учні відзначають нижчу доступність адміністрації (3,6), що пов'язано з рідкістю контактів із менеджерами та методистами. Для вирішення цієї проблеми рекомендується підвищити видимість адміністративної підтримки та забезпечити регулярні онлайн-сесії для обговорення організаційних питань, що дозволить учням отримувати необхідну інформацію та відчувати підтримку на рівні школи.

Підтримка з боку однокласників оцінюється середньо (3,8), при цьому частина учнів повідомляє про активну взаємодопомогу у чатах, тоді як інші відчують дефіцит живого спілкування. Це вказує на необхідність розвитку соціальної взаємодії через групові онлайн-активності, клуби та інтерактивні заходи, які сприятимуть формуванню відчуття шкільної спільноти та зменшенню соціальної ізоляції, особливо серед новачків або учнів, які менш активно залучені до дистанційного середовища.

Академічна мотивація учнів є загалом високою: цікавість до навчання отримала середній бал 4,0, а орієнтація на використання знань у майбутньому – 4,5. Старшокласники демонструють більшу цілеспрямованість та

впевненість у самоорганізації, тоді як новачки відчують складнощі з плануванням навчального процесу та регулюванням часу. Це свідчить про необхідність впровадження адаптаційних програм для нових учнів, що допомагають розвивати навички самоорганізації та ефективного управління навчальним часом.

Учні високо оцінили зручність дистанційного навчання (4,1) та доступність навчальних матеріалів (4,6), що підтверджує важливість наявності онлайн-ресурсів, відеоуроків та можливості повторного опрацювання матеріалу. Водночас частина учнів зазначила, що онлайн-уроки потребують більшої концентрації, що може ускладнювати сприйняття матеріалу. Тому доцільно впроваджувати різноманітні формати подання інформації, додаткові відео-інструкції та міні-курси для повторного опрацювання складних тем.

Щодо психо-соціального благополуччя, учні повідомляють про високий рівень підтримки у складних ситуаціях (4,0) та емоційну стабільність (4,1), проте зазначають, що бракує професійної психологічної допомоги та можливостей для живого спілкування з однокласниками (3,4). Для вирішення цих проблем рекомендується створювати службу психологічної підтримки, організовувати онлайн-тренінги та інтерактивні групові зустрічі, що сприятиме емоційному благополуччю та формуванню відчуття спільноти серед учнів.

Відкриті відповіді учнів підкреслюють, що соціально-педагогічна підтримка сприймається як комплексна допомога, що охоплює емоційну, організаційну та навчальну складові. Найбільш затребуваними формами допомоги є швидкий зворотний зв'язок від учителів, доступність класного керівника, індивідуальні консультації та мотиваційні розмови. Найпоширеніші труднощі – самоорганізація, перевантаження завданнями, брак живого спілкування та технічні збої. Учні пропонують розширити інтерактивні заходи, онлайн-клуби, варіативні формати навчальних матеріалів і забезпечити доступ до психологічної підтримки.

Інтерв'ю вчителів показали, що вони розуміють соціально-педагогічну підтримку як комплекс академічної допомоги, емоційного супроводу та виховної роботи, що набуває особливого значення в дистанційному навчанні через брак живого спілкування. Учителі підкреслюють, що індивідуальні онлайн-консультації, регулярний зворотний зв'язок у чатах і мотиваційні бесіди є найефективнішими формами підтримки, адже вони дозволяють оперативно реагувати на запити учнів і підвищують відчуття уваги з боку дорослих (табл. 2.11.). Тому рекомендується систематично впроваджувати такі форми комунікації, забезпечуючи короткі, але регулярні контакти з кожним учнем.

Результати інтерв'ю також свідчать, що характер підтримки повинен адаптуватися до індивідуальних потреб: сильні учні потребують додаткових матеріалів та розширених завдань, тоді як учні з проблемами мотивації або труднощами у самоорганізації потребують більш емоційної та організаційної допомоги. Це підкреслює необхідність диференційованого підходу та регулярного моніторингу успішності й мотивації, щоб вчасно реагувати на зміни потреб учнів.

Вчителі зазначають, що перевантаження комунікацією, складність відстеження психологічного стану учнів через онлайн-формат і обмежений час є основними труднощами. Це вказує на потребу у створенні додаткових ресурсів підтримки, зокрема психологічної служби та системи менторства, яка дозволить виявляти проблеми на ранніх етапах та надавати необхідну допомогу.

Інтерв'ю з адміністрацією підтверджують важливість організаційних механізмів підтримки: кураторські групи, чат-підтримка, моніторинг навчальних досягнень та регулярні зустрічі з батьками. Водночас адміністрація визнає, що бракує інтерактивних позанавчальних заходів та психологічного супроводу, які формують відчуття спільноти та зменшують емоційне виснаження учнів (табл. 2.12). На основі цього рекомендується розширити онлайн-гуртки, клуби та інтерактивні заняття, а також активно

залучати батьків до навчального процесу, щоб підсилити комплексну підтримку.

Інтерв'ю показали, що найпоширенішими проблемами учнів є самоорганізація, емоційна перевтома та технічні труднощі. Для їх вирішення рекомендується систематично впроваджувати тренінги з тайм-менеджменту та самодисципліни, забезпечити доступ до технічної підтримки та створювати умови для живої взаємодії між учнями в онлайн-середовищі.

Висновки по другому розділу

Емпіричне дослідження соціально-педагогічної підтримки учнів у дистанційній освіті підтвердило, що ефективна взаємодія між учнями, педагогами та адміністрацією є ключовим чинником формування позитивного освітнього середовища. Аналіз кількісних даних показав, що рівень підтримки прямо впливає на академічну мотивацію, задоволеність навчанням та психо-соціальне благополуччя школярів, тоді як індивідуальні особливості учнів, їхні навчальні досягнення та мотиваційні установки модифікують сприйняття підтримки. При цьому гендерні та вікові фактори виявилися важливими для точного розуміння потреб учнів у дистанційному форматі.

Якісні дані, отримані через інтерв'ю з учнями, педагогами та адміністрацією, дозволили глибше зрозуміти механізми надання підтримки та виявити сильні і слабкі сторони існуючих практик. Учителі демонструють різноманітні підходи до адаптації підтримки під індивідуальні потреби учнів, поєднуючи академічні, психологічні та організаційні аспекти. Водночас адміністративний рівень визначає стратегії, регламенти та ресурси, які забезпечують реалізацію підтримки, а ефективна комунікація між усіма учасниками освітнього процесу стає визначальним фактором її результативності.

Методологічна комбінація анкетування, напівструктурованих інтерв'ю та контент-аналізу документів забезпечила комплексний підхід до оцінки соціально-педагогічної підтримки. Така стратегія дозволила не лише описати

поточний стан підтримки, а й виявити проблемні аспекти та резерви для її вдосконалення. На основі отриманих даних сформовано практичні рекомендації щодо оптимізації форм і методів підтримки учнів у дистанційній освіті, що сприятиме підвищенню ефективності навчального процесу та покращенню психо-соціального благополуччя школярів.

Соціально-педагогічна підтримка учнів дистанційної школи JustSchool є багатовимірним процесом, що охоплює академічну допомогу, емоційну підтримку та організаційні аспекти навчання. Аналіз анкетування та інтерв'ю показав, що більшість учнів позитивно оцінюють увагу та доступність педагогів, а також підтримку батьків, що сприяє формуванню внутрішньої мотивації та розвитку особистих навичок. Водночас рівень взаємодії з адміністрацією та підтримка однокласників оцінюються середньо, що вказує на потенціал для зміцнення командної взаємодії та соціального зв'язку в дистанційному середовищі.

Учні демонструють високий рівень академічної мотивації: вони усвідомлюють цінність знань, ставлять перед собою особисті цілі та планують практичне застосування отриманих компетентностей. Особливо це проявляється серед старшокласників, які вже мають досвід дистанційного навчання та чітко пов'язують здобуті знання з майбутнім навчанням у вищих закладах. Разом із цим, новачки у дистанційній освіті потребують більшої підтримки у самоорганізації та адаптації до онлайн-формату.

Важливим аспектом є задоволеність організацією дистанційного навчання, включно з якістю онлайн-уроків, доступністю навчальних матеріалів та ефективністю комунікації з учителями. Учні підкреслюють позитивні сторони гнучкого графіка та можливості повторного опрацювання матеріалу, водночас відзначаючи, що деякі уроки потребують високої концентрації, а відчуття належності до шкільної спільноти є недостатнім. Це вказує на необхідність розвитку інтерактивних платформ та групових заходів для підтримки соціалізації.

Емоційний стан учнів переважно стабільний, стрес від навчання оцінюється як помірний, проте певна частина учнів відчуває психологічне навантаження, особливо новачки. Відчуття підтримки у складних ситуаціях нерівномірне: хоча більшість учнів відчують допомогу з боку педагогів і батьків, певна частина потребує додаткових індивідуальних форм психологічної підтримки. Це підкреслює важливість розвитку системи емоційної підтримки та професійного супроводу.

Учні виділяють найбільш затребувані форми допомоги, серед яких індивідуальні консультації, швидкий зворотний зв'язок та можливість звернутися до класного керівника або куратора. Водночас найпоширеніші труднощі пов'язані з технічними проблемами, нестачею живого спілкування та складністю самоорганізації, що є характерними викликами дистанційного формату навчання. Пропозиції учнів зосереджуються на створенні онлайн-клубів, інтерактивних групових заходів, психологічної підтримки та розширенні доступних навчальних матеріалів.

Висновки щодо вдосконалення соціально-педагогічної підтримки учнів у дистанційному навчанні свідчать про необхідність комплексного та підходу, що поєднує академічну, емоційну та організаційну допомогу. Дослідження показало, що більшість учнів задоволені увагою педагогів і наявними навчальними ресурсами, однак частина учнів відчуває дефіцит індивідуальної підтримки, живого спілкування та швидкого зворотного зв'язку. Це підкреслює важливість регулярних індивідуальних консультацій, оперативної відповіді на навчальні запити та розвитку соціальної взаємодії серед учнів для зменшення ізоляції та підвищення мотивації.

Аналіз академічної мотивації учнів демонструє загалом високий рівень зацікавленості у навчанні та розуміння користі знань для досягнення особистих цілей, водночас невелика частина учнів потребує додаткової підтримки у формуванні навчальних та кар'єрних планів. Це вказує на доцільність впровадження індивідуалізованих мотиваційних стратегій та

адаптаційних програм для новачків, що допоможе рівномірно розвивати навички самоорганізації та ефективного управління навчальним часом.

В аспекті організації дистанційного навчання учні позитивно оцінюють зручність онлайн-уроків і доступність навчальних матеріалів, проте окремі труднощі пов'язані з концентрацією, технічними проблемами та дефіцитом живого спілкування. Це підкреслює необхідність забезпечення гнучкості навчального процесу, варіативних форматів подання інформації, додаткових матеріалів та відеопояснень, а також розвитку інтерактивних заходів і онлайн-клубів, що сприятимуть формуванню шкільної спільноти.

Психо-соціальне благополуччя учнів потребує додаткової уваги, оскільки частина учнів відчуває емоційне перевантаження та обмеженість комунікації з однокласниками. Для зменшення стресу та підвищення рівня підтримки рекомендується створювати психологічні служби, організовувати онлайн-тренінги, інтерактивні групові зустрічі, а також систематично залучати батьків і кураторів до навчального процесу. Такий комплексний підхід дозволить забезпечити всебічну підтримку учнів, підвищити їхню мотивацію та емоційне благополуччя у дистанційному середовищі.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У магістерській роботі наведено узагальнені результати теоретико-емпіричного дослідження щодо оцінювання соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою.

Результати проведеного дослідження засвідчили ефективність розв'язання поставлених завдань і надали можливість для формування наступних висновків:

1. Розкрито сутність поняття «соціально-педагогічна підтримка», з'ясовано її роль у навчально-виховному процесі та визначено ключові чинники, що впливають на ефективність її надання в дистанційному середовищі. У результаті аналізу наукових джерел з'ясовано, що соціально-педагогічна підтримка розглядається як система цілеспрямованих дій, спрямованих на створення сприятливих умов для соціалізації, самореалізації та особистісного розвитку учнів у процесі навчання. Виокремлено її основні функції: адаптаційну, профілактичну, консультативну, мотиваційну та комунікативну. Визначено, що в умовах дистанційного навчання зміст і механізми підтримки трансформуються, набуваючи цифрового та інтерактивного характеру, що потребує нових форм взаємодії між учнями, педагогами та соціальними фахівцями.

2. Проаналізовано сучасні дослідження та досвід організації соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою. Аналіз сучасних досліджень та практичного досвіду дозволив виділити основні напрями підтримки, які охоплюють академічну допомогу, організаційне супроводження та емоційно-психологічну підтримку, що особливо важливо у відсутності безпосереднього контакту між учнями та педагогами.

3. Розроблено методику емпіричного дослідження та з'ясувати стан соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою. Емпіричне дослідження, проведене серед учнів

онлайн-школи, засвідчило загальне позитивне ставлення до соціально-педагогічної підтримки, зокрема до оперативності зворотного зв'язку, доступності вчителів та можливостей отримати індивідуальні консультації. Разом із тим, дослідження виявило ряд проблем, що потребують усунення: частина учнів відчуває недостатність підтримки, обмеженість соціальної взаємодії з однокласниками та дефіцит психологічного супроводу. Виявлені труднощі стосуються також самоорганізації, мотивації до навчання та адаптації новачків у дистанційному середовищі. Ці результати підкреслюють необхідність індивідуалізації підходів та систематичного моніторингу потреб учнів, що дозволяє своєчасно надавати допомогу і запобігати емоційному виснаженню.

4. Розроблено методичні рекомендації щодо вдосконалення соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіту за дистанційною формою. Зокрема, доцільним є впровадження регулярних індивідуальних консультацій, організація онлайн-занять для розвитку групової взаємодії та командної роботи, створення інтерактивних клубів та платформ для спілкування, а також забезпечення доступу до психологічної підтримки. Особлива увага приділяється мотиваційним стратегіям, що сприяють формуванню навчальних та кар'єрних планів учнів, а також розвитку навичок самоорганізації та ефективного управління часом, що є важливим аспектом успішного дистанційного навчання.

Таким чином, результати дослідження підтверджують, що соціально-педагогічна підтримка у дистанційній освіті має бути комплексною, диференційованою та орієнтованою на індивідуальні потреби учнів. Її ефективність залежить від інтеграції академічної, організаційної та емоційно-психологічної допомоги, регулярного зворотного зв'язку та активного залучення всіх учасників освітнього процесу. Реалізація запропонованих рекомендацій дозволяє створити умови для всебічного розвитку учнів, підтримки їхньої мотивації та емоційного благополуччя, що сприяє

підвищенню якості дистанційної освіти та формуванню відчуття шкільної спільноти навіть у віртуальному середовищі.

Перспективами подальших досліджень може бути: вивчення специфіки соціально-педагогічної підтримки учнів, які здобувають освіти за дистанційною формою, в умовах війни; оцінювання ефективності такої підтримки; впровадження кращих практик соціально-педагогічної роботи з дітьми в онлайн закладах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Албул І. Соціально-педагогічна діяльність в умовах російсько-української війни. *Соціальна робота та соціальна освіта 2.13*. Умань: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2024. С. 11–19.
2. Бабкова В. А. Соціально-педагогічна реабілітація молодших школярів, постраждалих від війни, у закладах загальної середньої освіти. *Актуальні проблеми досліджень у галузі соціальної педагогіки і соціальної роботи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти* (15 травня 2025 року, м. Харків). Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2025. С. 13–15.
3. Безпалько О. В. *Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі: навч. посіб.* Київ: Центр учбової літератури, 2009. С. 1–208.
4. Бейник К. В., Єсіна Н. О. Технологія соціальної профілактики суїцидальної поведінки старших підлітків арт-терапевтичними засобами в закладах загальної середньої освіти. *Актуальні проблеми досліджень у галузі соціальної педагогіки і соціальної роботи: матеріали Всеукраїнської науковопрактичної конференції здобувачів вищої освіти* (19 травня 2023 р., м. Харків). Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2023. С. 112–117.
5. Березіна І. В. Вплив рівня цифрової підготовки учителів на формування інформаційно-цифрової компетентності здобувачів освіти. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*. 2024. № 4. С. 7–13. URL: <https://journals.uzhnu.uz.ua/index.php/ped/article/view/999/1104> (дата звернення: 24.09.2025).
6. Березіна І. В. Роль цифрових освітніх ресурсів у професійному самовизначенні старшокласників. *Інновації та науковий потенціал світу: матеріали III Міжнародної наукової конференції* (10 листопада 2023 р., м. Хмельницький) Вінниця: Міжнародний центр наукових досліджень, 2023. С. 219–221.

7. Березіна І. В. Цифрове освітнє середовище як чинник формування інформаційно-цифрової компетентності учнів. *Наука та освіта в дослідженнях молодих учених: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів, докторантів, молодих учених* (2025 р., Харків). Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2025. С. 14-17.
8. Бирик Д. Соціально-педагогічна робота в закладах освіти у воєнний та повоєнний період: механізми відновлення та згуртованості. *Науковий вісник Ужгородського університету: Педагогіка. Соціальна робота* 1.56, 2025. С. 27-31. DOI: 10.24144/2524-0609.2025.56.27-31. ISSN 2524-0609. (Категорія Б, Наказ МОН № 886 від 02.07.2020).
9. Бойко О. Технології соціально-педагогічної роботи в громадах. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2023. Вип. 4. С. 43-51. УДК 37.013.42:352(045). ISSN 2307-4906. Видання категорії Б за Наказом МОН України № 1301 від 15.10.2019.
10. Боярська-Хоменко А. В., Денисенко А. О. Соціально-педагогічна підтримка дітей у воєнний період. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції* (16–18 березня 2023 р, м. Харків). Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2023. С. 1056–1058.
11. Бронфенбреннер У. Екологія людського розвитку. *Психологія: збірник наукових праць* / за ред. Г. С. Костюка. Київ: Радянська школа, 1979. С. 7–15.
12. Вайнола Р. Х. *Методика викладання дисциплін соціально-педагогічного циклу* : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2023. 140 с.
13. Великжаніна Д. Соціально-педагогічна підтримка дітей з особливими освітніми потребами та їх родин в умовах воєнного часу. *Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції* (19-20 травня 2023 р., м. Кам'янець-

Подільський) Кам'янець-Подільський: Навч.-реабіл. заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський держ. інститут», 2023. С. 179–181.

14. Верховна Рада України. Закон України «Про освіту». *Електронне джерело* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Дата звернення 15.09.25)

15. Верховна Рада України. Закон України «Про повну загальну середню освіту». *Електронне джерело* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (Дата звернення 15.09.25)

16. Верховна Рада України. Закон України «Про соціальні послуги». *Електронне джерело* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (Дата звернення 15.09.25)

17. Верховна Рада України. Конституція України. *Електронне джерело* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Дата звернення 15.09.25)

18. Вялкін О. С., Серга Т. О. Соціально-педагогічна робота з формування толерантності в умовах інклюзивного навчання. *Проблеми та перспективи сучасної науки та освіти: матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції* (19-20 листопада 2024 року, м. Львів). Львів: Львівський науковий форум, 2024. С. 83–84.

19. Гуралюк А. Г. *Цифровізація освіти і науки в період російсько-української війни та відновлення України: оглядове видання*. Електронне видання. Київ: ФОП Ямчинський О. В., 2025. С. 1–319. ISBN 978-617-8571-73-3. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.id/746127>

20. Денисюк О. М., Петрочко Ж. В. Проблеми ухвалення рішення та підготовки осіб/сімей до догляду та виховання влаштованої дитини. *Ввічливість. Humanitas*. 2025. Вип. 2. С. 54–60. DOI: <https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.2.8>

21. Діденко А. С., Кабусь Н. Д. Соціально-педагогічна діяльність з профілактики жорстокої поведінки підлітків у закладах освіти. *Актуальні проблеми досліджень у галузі соціальної педагогіки і соціальної роботи:*

матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти (15 травня 2025 р., м. Харків). Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2025. С. 64–66.

22. Канарова О. В., Кожановська В. Є. Вплив воєнного стану на якість вищої освіти в Україні: виклики та перспективи розвитку. *Світ дидактики: дидактика в сучасному світі: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (29–30 жовтня 2024 р., м. Київ). Київ: Педагогічна думка, 2025. С. 80–83.

23. Кичук І. О., Гладуш В. А. Ефективні методи соціально-педагогічного супроводу для учнів з ПМР в освітньому процесі. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи: збірник наукових праць за матеріалами II Міжнародної науково-практичної конференції* (4 квітня 2024 р., м. Житомир) Житомир: ЖДУ імені І. Франка. 2024. С. 152–155.

24. Колосова О., Кронівець Т., Хіля А. Соціально-педагогічна підтримка дітей з інвалідністю в середовищі різноманіття: досвід ЄС. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training: Methodology, Theory, Experience, Problems*. 2022. Вип. 64. С. 88–96. DOI: 10.31652/2412-1142-2022-64-88-96

25. Костіна В. В., Кабусь Н. Д. Розвиток резилієнтності та соціальної відповідальності майбутніх фахівців соціальної галузі в умовах здоров'язберезжувального освітнього простору. *Здоров'язберезжувальна складова освіти: навчально-методичний посібник*. Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2024. С. 13–17.

26. Костіна В. Організація соціально-виховної діяльності з дітьми та молоддю як основа розвитку професійного потенціалу фахівців соціальної галузі на адаптивних засадах. *Adaptive Management: Theory and Practice. Series Pedagogics*. 2023. Вип. 16(31). С. 1–13. eISSN 2707-0255. DOI: 10.33296/2707-0255-16(31)-01.

27. Луценко В. О. Технологія проектування соціально-комунікативного середовища для розвитку дитини старшого дошкільного віку. *Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал: матеріали звітної науково-практичної конференції Інституту проблем виховання НАПН України за 2020 рік*. Вип. 9. Івано-Франківськ: НАІР, 2021. С. 110–115.

28. Міністерство освіти і науки України. Лист №1/9-154 від 11 березня 2020 року. *Електронне джерело URL: <https://mon.gov.ua/news/>* (Дата звернення 15.09.25)

29. Нечипорук Л., Петрук Л. Соціально-педагогічна робота щодо профілактики булінгу в шкільному освітньому середовищі. *Педагогічна наука і освіта XXI століття: Науково-методичний журнал*. Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет. 2023. № 1. С. 99–114. УДК 37.015.3+159.922.7.

30. Панасенко Н., Вайнола Р. Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами як результат взаємодії сім'ї та закладу освіти. *Актуальні проблеми соціальної роботи та інклюзивної освіти в сучасних умовах: збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної конференції (4–5 травня 2023 р., Дрогобич)*. Дрогобич: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2023. С. 81–84.

31. Пліско Є. Ю., Брусенко А. С., Шарікова-Дегтяр К. П. Соціально-педагогічна профілактика важковиховуваності учнів загальноосвітніх шкіл. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2025. Вип. 1(1). С. 101–109. УДК 373.013.42-056.49. DOI: 10.33216/2220-6310/2025-111-1-101-109.

32. Рассказова О. І., Григоренко В. Л., Шевченко Н. О. Системно-структурний підхід до обґрунтування соціально-педагогічної технології розвитку соціальності дітей в умовах інклюзивної освіти. *Сучасний науково-педагогічний дискурс у вирішенні освітніх проблем: колективна монографія / за наук. ред. С. Я. Харченка та ін.* Київ: Талком, 2021. С. 156–176.

33. Соляник М. Організаційно-методичне забезпечення підвищення ефективності технології соціально-педагогічної підтримки сімей у складних життєвих обставинах. *Психологічний супровід і соціально-педагогічна робота в закладі освіти: теорія та практика: колективна монографія*. Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2020. С. 75–89.

34. Стрижак Т. В. Технології соціально-педагогічної профілактики булінгу серед здобувачів загальної середньої освіти. *Молодий вчений: матеріали II науково-практичної конференції* (м. Вінниця, 20–21 грудня 2024 р.). 2024. С. 88–91.

35. Товстуха О. М. Психологічні особливості професійного становлення та розвитку особистості фахівців соціально-педагогічної сфери. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2023. № 1. С. 43–50. УДК 316.612(075). DOI: 10.12958/1817-3764-2023-6-43-50

36. Томчук М. Соціально-педагогічна робота з старшокласниками, які мають схильність до суїцидальної поведінки. *Спеціальна освіта та соціальна інклюзія: виклики XXI століття: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю* (22 листопада 2023 р., м. Запоріжжя). Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2023. С. 84–86.

37. Файчук О. Л., Сургова С. Ю. Удосконалення професійно-практичної підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи у громаді в умовах надзвичайних ситуацій. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. Вип. 17. С. 3–21. УДК 378.016:364-43-057.875]:342.77. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15354369>

38. Шеплякова І., Маслова В. Використання сторітелінгу в соціально-педагогічній роботі з соціалізації учнівської молоді в закладах професійно-технічної освіти. *Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції* (10 червня 2025 р., м. Суми). Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2025. С. 122–126.

39. Школа JustSchool. *Електронне джерело URL: <https://justschool.me>*
(Дата звернення 15.09.25)
40. Helminen G. Kulkuri School of Distance Education: Innovations in Finnish E-Learning. *Finnish Journal of Education* 52.4, 2020. 65-72 p.
41. James A. Prout A. Constructing and Reconstructing Childhood: Contemporary Issues in the Sociological Study of Childhood. London : *Routledge*, 2015. 280 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для учнів онлайн-школи JustSchool

«Соціально-педагогічна підтримка учнів у дистанційному навчанні»

Шановний(а) учню(ученице)!

Ця анкета є частиною дослідження, яке проводиться з метою вивчення особливостей соціально-педагогічної підтримки в умовах дистанційного навчання. Усі відповіді конфіденційні, результати використовуються лише в узагальненому вигляді. Просимо відповідати щиро.

I. Загальні відомості

1. Ваш вік: ____
2. Ваш клас: ☐ 10 ☐ 11
3. Стать: ☐ хлопець ☐ дівчина
4. Як довго ви навчаєтесь у форматі дистанційної освіти?
☐ менше 6 місяців
☐ від 6 місяців до 1 року
☐ понад 1 рік

II. Рівень і форми соціально-педагогічної підтримки. Оцініть за шкалою від 1 («зовсім не згоден») до 5 («повністю згоден»):

5. Я відчуваю, що вчителі приділяють мені достатньо уваги й підтримки.
6. Я можу звернутися до класного керівника чи куратора за допомогою в складних ситуаціях.
7. Адміністрація школи (менеджери, методисти) доступна для спілкування та допомоги.
8. Я отримую підтримку з боку однокласників у дистанційному навчанні.
9. Мої батьки допомагають мені у процесі навчання.

III. Академічна мотивація. Оцініть за шкалою від 1 («зовсім не згоден») до 5 («повністю згоден»):

10. Мені цікаво навчатися в онлайн-школі.

11. Я відчуваю, що навчання допомагає мені розвиватися та досягати особистих цілей.

12. Я стараюся виконувати завдання не лише для оцінок, а й для власних знань.

13. Я маю чіткі плани щодо використання здобутих знань у майбутньому.

IV. Задоволеність дистанційним навчанням. Оцініть за шкалою від 1 («зовсім не згоден») до 5 («повністю згоден»):

14. Онлайн-уроки зручні для сприйняття та розуміння.

15. Я отримую достатньо навчальних матеріалів та ресурсів для ефективного навчання.

16. Комунікація з учителями у форматі онлайн є доступною та зрозумілою.

17. Я відчуваю, що є частиною шкільної спільноти, навіть навчаючись дистанційно.

V. Психосоціальне благополуччя. Оцініть за шкалою від 1 («зовсім не згоден») до 5 («повністю згоден»):

18. Я відчуваю підтримку, коли стикаюся з труднощами у навчанні чи особистому житті.

19. Навчання у дистанційній школі не викликає в мене надмірного стресу.

20. Я відчуваю себе емоційно стабільним(ою) під час навчального процесу.

21. Я маю можливість спілкуватися з друзями та однокласниками, попри дистанційний формат.

VI. Відкриті запитання.

22. Що для вас особисто означає «соціально-педагогічна підтримка» у школі?

23. Які форми допомоги від учителів чи адміністрації є для вас найбільш важливими?

24. З якими труднощами у дистанційному навчанні ви стикаєтеся найчастіше?

25. Які заходи, на вашу думку, школа могла б запровадити, щоб краще підтримувати учнів?

Дякую за співпрацю!

Додаток Б

План інтерв'ю з учителями

Мета: виявити роль учителів у забезпеченні соціально-педагогічної підтримки учнів, оцінити труднощі й ефективність застосованих методів.

Основні запитання:

1. Як ви розумієте поняття «соціально-педагогічна підтримка» в умовах дистанційного навчання?
2. Які форми підтримки ви найчастіше застосовуєте у своїй роботі з учнями?
3. Чи змінюється характер підтримки залежно від індивідуальних особливостей учнів (успішність, мотивація, соціальний статус)?
4. Як ви підтримуєте зворотний зв'язок із учнями у форматі онлайн? Які засоби комунікації найбільш ефективні?
5. З якими труднощами ви стикаєтеся у наданні підтримки учням під час дистанційного навчання?
6. Чи відчуваєте ви достатню підтримку від адміністрації школи у цьому процесі?
7. На вашу думку, які методи чи підходи могли б зробити соціально-педагогічну підтримку учнів більш ефективною?
8. Поділіться прикладом успішної ситуації, коли надана вами підтримка позитивно вплинула на учня.

Дякую за співпрацю!

Додаток В**Гайд для інтерв'ю з менеджерами/методистами**

Мета: з'ясувати, як організаційно й адміністративно забезпечується соціально-педагогічна підтримка учнів у дистанційній школі.

Основні запитання:

1. Як у вашій школі визначається і реалізується соціально-педагогічна підтримка учнів?
2. Які механізми (політики, правила, інструменти) передбачені для забезпечення підтримки?
3. Як організована комунікація між учнями, вчителями й адміністрацією з питань підтримки?
4. Чи здійснюється моніторинг рівня задоволеності учнів дистанційним навчанням та отриманою підтримкою? Якщо так, то яким чином?
5. Які найбільш поширені проблеми учнів, з якими вони звертаються до адміністрації чи менеджерів?
6. Яку роль відіграє співпраця з батьками в процесі підтримки?
7. Які ресурси (кадрові, технічні, організаційні) ви вважаєте достатніми, а яких бракує для якісної соціально-педагогічної підтримки?
8. Які нові форми чи стратегії підтримки ви плануєте запровадити або вважаєте перспективними?

Дякую за співпрацю!